

D Y

quoties Plutarchus, Plinius, & Galenus. Scripsit Epistolam de bona ualitudine ad Antigonum, quæ a Copo latinitate donata, etiam nunc ab omnibus legitur.

Dyoscyamos, Hyoscyamus apud Dioscor. libro. 4. capite. 72.

D Y P

Dyptæ. Lege, Mergum.

D Y S

δυσκοιλίοι uocantur apud Paulum, quibus difficilior est aluus.

δυσηκοία, grauitas auditus, uel incertus aurium sonus.

δυσεντέρια, tormen, & intestinorum exulceratio, cum inflammatione & excretionem sanguinolentorum, fœculentorumq; uentrem & intestina dolor exercet: frequens desidendi uoluptas est. Α δύσ, quod est, malum, & εντέρον, quod est intestinum. Teut. Bluotruror. Nonnulli non solum hanc, sed aliam quoq; quæ cruenta, ob excrementorū speciem nominatur, dysenteriam appellant. Nam interdum syncerus, plurimusque sanguis, interdum ueluti limus, & ferres ipsius nō pauca quantitatē excernuntur. Verum hæc affectio iocinoris species esse censetur. Ea uero per quā syncerus multusq; sanguis excernitur, uniuersum corpus plærumq; euacuat. Galenus de locis affectis. lib. 2.

δυσεπούλωτα, ulcera quæ cicatricem ægre ducunt.

δυσοκία, pariendi difficultas, quæ fit uel parientis ratiōe, uel infantis, aut του χωρίου, crassi nimis, aut prætenuis.

δυσωδία, grauitas anhelitus.

δυσονέριον, quod tumultuosa insomnia excitat.

Dysofmos, Scordium, Diosc. lib. 3. cap. 123.

δύσοσμα, fœtida.

δύσπεπτα, inconcocta.

δυσπέψια, ægra uentriculi concoctio: quæ Plinius cruditatem appellat. ἀπὸ του πέψω, id est, coquo & digero. Fit autem, ut inquit Gale. de locis affect. lib. 4. aut ob uirium imbecilitatem, aut uiarum spiritus angustiam, aut uehementem in corde & pulmone calorem.

δυσπνία, uocatur imodica spiritus retentio, inordinata spiratio, uel spirandi difficultas. Inde δύσπνίοι, qui hoc affectu laborant, quib. per angustias redditur spiritus elisus.

D Y

δυσπεπτον, quod ægre concoquitur.

δυσουρία, quibus lotium ægre exit, idem quod Stranguria: quæuis eam Galenus a Stranguria dispescuerit. Quoniam hæc modo fit δυσχερία του ουρειν: hæc uero κατὰ σβάγνα ουρησις.

Dysuria, urinæ difficultas.

D Y T

Dyticon, Volucrū apud Diosc. lib. 4. ca. 15.

Dyticos, Smilax apud Diosc. lib. 4. ca. 145.

E A R

Εαρ græce, latine Ver uocant.

E B E

Εβη, pubes, uel pubertas ipsa.

Ebenitis, Polium montanum apud Dioscoridem libro. 3. capite. 122.

Ebenus, Indiæ arbor preciosissima, insigni magnitudine. Plinius libro. 12. capite. 4. Dioscor. libro. 1.

Εβην Græce uocant, quod nos pubem: & eandem multis quoq; nominibus alijs.

Ebucum dicimus, qui illam sentit animi tarditatem & stuporem, qui hallucinantibus plærumq; usui uenit, autoritate Festi Pompei grammatici.

Ebulus, Chamæacte apud Dioscoridem libro. 4. capite. 135.

Ebur Græcis uocatur ελεφασ, eodem scilicet quo ipsum animal nomine, ex quo desumitur: quamq; animal ipsum et Elephanta quoq; uocatur a græmaticis uulgo. Ebur uero alij cornu, alij dentem esse uolunt Elephanti.

E C

εκκόπη, ictu infringere.

εκκόπη, quasi effractio, caluæ diuisio, in qua offensum os disruptum fuerit. Quod si in hoc genere a reliquo osse pars offensa discesserit, Apocseparnismos tunc dicitur. Præterea εκκόπη, ictu infringere est. σκεπάριζεν, unde & fit Apocseparnismos, est ancipiti securi percutere. σκεπάριον enim Græci securim significant: & quoniam grauiore eius ictu percussa ossa distiliunt, ideo huiusmodi caluæ fractura sic nominata est.

E C H

Echæneas, uel Achenas Græci uocant ceruorum genus prægrande.

Echeonymon, Polycnmeon apud Dioscor. libro. 3. capite. 107.

εχίδνη, Lege, Vipera.

ἐχιδνησὶ σάρξ, uiperina caro.

Echineis, paruus piscis, assuetus petris: hoc carinis adherente, naues tardius ire creduntur, inde nomine imposito. Plinius libro. 9. capite. 25.

Echinion, Hippophaos apud Dioscoridem libro. 4. capite. 165.

Echinometra. Lege. ἐχίνοσ βαλάηιοσ.

Echinus quoque grecis uas æreum significat, in quod testimonia coniecta signabantur. Sed & sceni partem.

Echion, apud Dioscor. lib. 4. cap. 30.

Echion alterum, Ocinoïdes apud Dioscor. libro. 4. capite. 31.

ἐχίωσ. Lege. Viperæ.

ἐχίνοσ βαλάηιοσ, id est, Echinus marinus.

Alius piscis est ab eo, qui Echineis, hoc est Remora, siue Remeligo dicitur, adherens nauibus, & medio mari cursus earum impediens, palmari longitudine, pedali, semi pedaliue crassitudine, magnæ Limaci similitis: Odynolion uocatus a quibusdā, quia partus grauidis alligatus, resoluat, inueteratus sale. Alij & muricis quoddam genus hoc nomine, potentiaque accipiunt. At Echino, id est, Erinaceo spinæ pro pedibus, sunt, quibus uoluitur in orbem, nec aliter ingreditur. Itaque dentis sæpe aculeis inueniuntur. Ex hoc genere appellamus Echinometras, & Iulius Pollux Metras, quibus spinæ longissimæ, calicesque minimi. Neque omnibus idem color uitreus. Circa Toronem candidi inueniuntur, spina parua. Oua omnium amara, quina numero, nec nisi per hyemem, atque plenilunijs. Ore in medio corpore, in terram uerso. Echinos aliqui Patangos nominant. Sed Aristoteles tria eius genera dinumerat: Ouarios, qui & manduntur, Patangos, & Bryffos. Haberi & fluuiatiles Echinos Paulus Aegineta prodidit. Plura Plinius libro. 32. capite. 15.

ἐχίνοσ χερσαίωσ, Erinaceus terrestris, uallatus aculeis, operto ore, pedibusque, ac parte: inferiore quam rara tantum & innocua lanugo operit. Describitur a Plinio libro. 9. capite. 31.

Echion herba uiperina: fortasse quod uiperæ similis sit. ἐχίωσ enim uiperam significat. ἐχίνοσ βαλάηιοσ, Echinus marinus. Dioscorides libro. 2.

Echium an sit Alcibiium, require etiam Her

barij nostri Tomo secundo.

ἐχλωτρείωσ, Aegyptiorū lingua Blitum. ἡχθόνιοσ πέλεται σερσοσ ἡγεσιλίου fortasse Anagallidem intelligens. Nam & Dioscorides hanc a nonnullis uocatam Sauritim manifeste pdit, aut certe Sinapi: quod & ab Athenensibus quoque Saurion uocatur, uel potius Nasturtium, quod Sauridion uocatum fuisse in ueterum commentarijs legitur.

ἐχωδῆτοι, a uipera morfi.

E C I

Ecidion. Lege, Mustela.

E C L

Eclegma, siue Ecligma, ut alij legunt, græce ἐκλοιωσσ, quodcunque lingendo absumitur, ἀπὸ τοῦ ἀλίγειμ. Vocantur & Mellificimi. Nos barbære confectioes uocamus quæ ex melle fiunt.

ἐκλίκτοσ, quod latine uertitur Eclegma, uide Eclegma.

E C M

ἐκμαγμα, id est, Crocomagma, teste Gale.

E C N

Ecnephas, Plinio libro. 2. capite. 50. latine procella dicitur: quæ ut inquit Aristoteles, uentus is est, qui dissecta nube, crassitudinem eius in sese discutit, absumitque. Ob id Plinius siccam ab eo nubem rumpi tradit, hoc est, sine imbribus. Nam qui cum imbribus nubem repente frangunt, Exhydriæ nominantur.

Euticleus, Euryphon, Euenor, Euphorion, Olinthus, Patroclus, Leonides Alexandrinus, Mnasisstheus, Praxias, Atlas Pamphiliensis, Theudas, Calicles, Diodorus, Lysias, Polycarpus, Nileus, Moschos, Páthenius, Aristogenes, Ctesiphon, Ariston, Numenius, Hecathæus, Medus, Sofagoras, Miletus, Artemon, Diagoras, Citeius, Praxagoras, a ueterib. citantur medici celebres.

E C P

Ecphyades. Vide. Apophyades.

ἐκφυσισ, quod ex piluro primum oritur intestinum: alias Duodemum, uel Duodecatylum.

ἐκπίεσμα, in multas partes caluæ effractio est, in qua profundius ossa descenderint, et cerebri membranā cōtactu suo premunt. ἐκασσισ, quam Galenus uocat ὀλινοχρόνιοσ μανιασ, ad breue tempus insaniā, uatum & poetarum Enthusiasmo similis, Qualis

E C
est, cum auditio obstarum, quæ
ut cymbalorum sonitu circa
currentes aliqui uincuntur
nos hominum Phantasia, an
caus, & in seruis uincuntur
morboſi & inuiles redibunt
quæritur eorumſibi decretum
runtque Græce ἐκασσισ, &
quod extra seipſum egrediantur
quis. Non aliter quæ lepallim
Comitus uocabat, in fabula quæ
nar Achares, Euripedem inu
effecorpare quidem dicitur, &
ſicos parietes, mente autē & u
Equicimus, ἐπὶ τὸν πῶλον
premuntur oculi, ut exteri p
plus iusto patentes sunt, u
tis in certamine comprellis
ἐκπῶλον, quum in pleth
xta quavis parte ſtadij pe
ſumque, uicillim id eſt, ſape
tem ſine flexu curſans, u
breue quiddam de ſpacio de
niſque in uno congreſſu conſi
E C S
iſdærit. Hunc morbum Gal
γρηγίωσ πατισ, id eſt, ad h
riſianam. Vatum & Poetar
alio ſimilis. Qualis eſt, cum
rum, tympanorumque ſonitu
rum, circa templum diſcunt
uincuntur. Quod genus hom
nicos antiquitas uocauit: &
eſt: pro quo tanquam morboſi
debantur antiquitas. Appo
Græci ἐκασσισ ἐπὶ τὸν ἴσθ
extra ſeipſum egrediantur ſi
Latine, ſtripoſ & mentis ex
prio. Fit autē uel ex nimio pa
na aliqua reuelatione.
Eclimom, Veratrum apud D
E C T
ἐκπῶλον, e longo decub
ſtamina.
ἐκπῶλον dicuntur diſpoſition
lepre tenaciter hærent.
ἐκπῶλον, morbus palpebr
quæſito ſuſum atollitur. C
ſed prædicitur, neque pot
ore comini. Anſp id eueni
dum ex uio palæ curatio
ex ſenectute.

E C

est, cum audito tiliarum, tympanorumq̄, aut cymbalorum sonitu circa templa discurrerent aliqui uaticinantur. Quod genus hominum Phanaticos, antiquitas uocauit, & in seruis uitiū: pro quo, tanquā morboſi & inutiles redhibendi eſſent, antiqui iure conſulti decreuerunt: appellaueruntq̄ Græce ἐκασιν, ἀπὸ τοῦ ἐξίσαθ, quod extra ſe ipſum egrediatur & ſtet aliquis. Non aliter q̄ lepidiſſimus Græcorū Comicus uocabat, in fabula quæ inſcribitur Acharnes, Euripedem intus, nō intus eſſe: corpore quidem domi, & intra domeſticos parietes, mente autē & animo foris.

Ecpieſmus, ἀπὸ τοῦ πῖεζειν, quando ita premuntur oculi, ut exerti preſeuerent, & plus iuſto patentes ſunt, uti cōtingit athletic in certamine compreſſis.

ἐκπλεθρίζειν, quum in plethro, id eſt, in ſexta quauis parte ſtadij prorſum, retrorſumq̄, uiciſſim, id eſt, ſæpe, in utranq̄ partem ſine flexu curſitans, unoquoq̄ curſu breue quiddam de ſpacio demit, quoad deniq̄ in uno congreſſu conſtiterit.

E C S

ἐκδασις. Hunc morbum Gale. uocat ὀλιγοχρονίαρ μανίαρ, id eſt, ad breue tempus inſaniam. Vatum & Poetarum Enthuſiaſmo ſimilis. Qualis eſt, cum audito tiliarum, tympanorumq̄ ſonitu, aut cymbalorum, circa templum diſcurrerent aliqui uaticinantur. Quod genus hominum Phanaticos antiquitas uocauit: & in ſeruis uitiū eſt: pro quo tanq̄ morboſi atq̄ inutiles reddebantur antiquitus. Appellaueruntque Græci ἐκασιν ἀπὸ τοῦ ἐξίσαθαι, quod extra ſeipſum egrediatur & ſtet aliquis. Latine, ſtupor & mentis exceſſus, uel captio. Fit autē uel ex nimio pauore, uel ſubita aliqua reuelatione.

Ecstomos, Veratrū apud Dioſc. li. 4. ca. 152

E C T

ἐκτριμματα, e longo decubitu ulcera, atq̄ foramina.

ἐκτικην dicuntur diſpoſitionem habere in ſe, quæ tenaciter hærent.

ἐκτρόπιον, morbus palpebræ inferioris, quando ſurſum attollitur. Celfus libro. 7. ſed pendet ac hiat, neq̄ poteſt cum ſuperiore committi. Atq̄ id euenit quoq̄ interdum ex uitiō malæ curationis, interdum ex ſenectute.

E C

Ectropium, inferioris partis oculi uitiū, contrarium Lagophthalmiæ, de qua uide Paul. libro. 6. capite. 12.

ἐκτρόσμος, id eſt, abortus.

E C Z

ἐκζέματα καὶ ἐξανθήματα, quæcunq̄ pueris in capite erumpunt multorum generū ulcera & puſtulæ.

E D O

ἐδωδίσμος, eſibilis, aptus eſui.

ἐδρικὰ ἐλκην dicunt, quæ ſedi adnaſcuntur ulcera: ἀιδροϊκὰ, quæ pudendis.

ἠδρὺ χροῦν, unguentum quod in Coo fieri ſolebat.

E F F

Effectus uocatur, qui cauſſam ipſam conſequitur.

Effluxiones, uocantur miſſiones menſtruum, & ſeminis concæpti ad inſtar lactis eruptiones intra ſeptimum diem a concæptione.

E G

Egula, tertium genus ſulfuris: cuius uſus eſt ad ſuffiendas lanas: quia candorem tantum, molliciemq̄ confert.

ἠγντερία, lege, Hegeteria.

E I A

Eiaculatio, eſt ignis, enatus attritu, in aere pernicipi motu inuehens: ob eamq̄ pernicipitatem oblongam formam ſimulans.

E L A

Elachatae, piſces ſunt.

Elaphicon, herba Ceruina, uel Elaphaboscon, apud Dioſcor. lib. 3. cap. 78.

Elaphoboscon, id eſt, Saluia apud Dioſcor. libro. 3. capite. 38.

Elaphoboscum, Ferulaceum eſt geniculatum, digiti craſſitudine, folia oleris atrii. Dioſcor. libro. 3. cap. 78. latine ſane Cerui ocellus. Meminit & Plinius lib. 22.

Elaphoscorodon. Lege, Allium. Alias, ἐλαφόβοσκον.

ἐλάφοῦ κέρασ, ceruinum cornu.

ἐλάτη, tenellum palmæ germen ſecundum Gale. iuxta Dioſcor. ipſum fructus tegumentum, περι κάλυμμα τοῦ καρποῦ. Lege Dioſcoridem libro. 1. Pliniū libro. 12. capite. 28. libro. 23. cap. 6. Theophrastū libro 3. Plantarū. Paulū Aegin. libro. 6. Secundum Hiſichium, prima palmæ germinatio. Alio nomine Abes.

Elatem arborem uocant, quā nos abietem,

alij palmam, alij spathen appellant. Plinius libro. 12. capite. 29.

Elaterium, Cucumer syluester, apud Dioscoridem libro. 4. capite. 155. Vel succus cucumeris syluestris, ut inquit Scribonius Largus.

Elaterium, medicamentum quomodo paratur, uide apud Dioscor. lib. 4. cap. 156.

Elatine, similis Helxine apud Dioscoridē libro. 4. capite. 43.

ἐλάτινον ἐλαίου, quod ex palmæ elate, id est, contice conficitur oleum.

Elatinum unguentū e palma fit clare, quā nostri palmam abietem uocant.

Elaphoscorodon, idem quod Apocynon apud Dioscor. lib. 4. cap. 84.

E L C

ἐλκῆ ἐν ἀκρωτηρίοις, ulcera quæ proueniunt extremitatibus.

ἐλκῶδες, exulcerata caro, quæ apparet ubi rupta sunt ἐφανθήματα.

ἐλκωσις, id est, exulceratio, præcipue in collo, hoc est, πᾶσι τὸν τράχηλον.

ἐλκτικὴ, id est, attractiua uis.

E L D

Eldia, Dictamnium apud Dioscoridem libro. 3. capite. 35.

E L E

Electuarium, uel rectius Electarium, fit ex pulueribus simplicibus, aut speciebus.

Electarium ducis, sic muncupatū, ut inquit Nicolaus, quia ab Abbate de Curia, pro duce Rogerio filio Roberti compositum fuit primum. Est apud Nicolaum.

Electarium Psillij, de Psillio.

Electarium de succo rosarum celebre, & in usu: ab rosis sic dictum, apud Nicolaum in Antidotario.

Electarium letificans, ab læticia mentis quā inducit, citatur ab Nicolao.

Electrum. Electri quidam tria genera constituunt. Ex arborū succo primum: quod inde Succinum dicatur: ut nō fit quod Homerus nouerit. Secundum naturale, quinta parte argenti: ut in Canaliensi auro. Tertium cura fit, ex tribus auri partibus, & una argenti: quanquā ad quintam partem argenti accedit in incudibus, nec resistat. Errare existimat Plinius, qui melius esse putant naturale, cuius probatio, ut ueneno accepto fridorem emittat, & uarios quasi artus cœlestis inde similitudine reddat co-

lores. Narratur & hoc ad lucernarum lumina clarius argento splendore. Electrū, inquit Strabo, purgamentum ipsius auri, coctura prima, quod ex sulphurosa cuiusdam cretæ comitatu fit, argentum, aurumque in se complectens. Chymistę Phætonem uocant. Diuersum ab hoc uidetur esse genus, quod Ambra, siue Amparcinum dicitur, Aetius Ambar, nos Succinum orientale uocamus, incompertum ueteribus, multis locis scaturiens, bituminis & sulphuris modo. Discrimen eius triplex. Ruffum, & pingue præferunt. Seichiticum a municipio quodam India uocatum, ubi nascitur. Subalbidum ex Arabia felici. Minus pbatur e maritimo quodam oppido cui Sechra nomen est: deterrimum nigrescit, quod pisces deuorauere. Hęc in Corol. Barba, nigræ Populi. De Electro, siue succino multa plura, & unde nomen sortitū sit, Plinius lib. 37. cap. 2. 3. 4.

ἐλαία ἀγρία, olea agrestis.

ἐλαίου σικυώνιον, oleum Sicyonium: sic dictū, quia in Sicyonia maxime fieri consuevit.

ἐλαίου κοινόρον, oleum commune,

ἐλαϊωδες, Lege, Sanguis,

ἄλοι, calli.

Eleliphacos, saluia, apud Dioscoridem libro. 3. capite. 38. differt a Sphacelo: quod altera mitior est, altera syluestrior. Sphacelo folium breuius, & leuius. Eleliphaco squalidius & scabrius. Sed aliter fere Plinius. Syluestris inquit, leuis est. Eleliphacos, a græcis dicta, satiuua lente leuior, folio minore atque sicciore, odoratiore.

Elementatio, est ipsorum elementorum circa unumquodque, aut de singulis horum doctrina. Licebit & sic definire. Elementatio, ex elementis & principijs usque ad finem speculatio dicta est.

Elementa, proprie corpora uocamus prima, simpliciaque.

Elementum est, ex quo primo & simplicissimo cuncta sunt facta, in quod primum et simplicissimum cuncta resoluntur. Athenæus autem in tertio uolumine sic ait, Elementa medicinae, ut quidam tradiderunt, sunt calidum, humidum, frigidum, siccum: ex quibus primis apparentibus & simplicissimis & minimis homo constituitur, & in ultima tandem apparentia & simplicissima & minima resoluetur: siue ut alijs

E L
 Hæc forma uiri, sperma
 gnis mensuris.
 uis, id est, Emula campana
 libro primo.
 Elegara. Lege, Garum.
 Electores apud ueteres Med
 Ancharus apud Plinium
 Pitonius, eiusdem lib.
 nis, Cherus Atheniensis. M
 Palon herbarius, Scetus e
 ut item Plinius testatur lib
 Bachmidas, Camachius
 in simplicibus. Abocalis, P
 dicit Plinio frequenter
 bro. 10. cap. 8. Hyra, Dam
 mens, Valerius Paulinus
 Scribonio Largo, partim a
 lio, Varrone & Columella
 cianus chirurgus, Tryphe
 gas, Ariftus, Dionysius,
 chus Antiochus, Heron
 dius, Silmarachus, Lufius,
 culus, Herodius, Philoxen
 Hamonius Alexander. S
 Strabonē & Columellam.
 Hegias Maronites, Dadi
 Menestranus, Pleurophanes
 Pergamæus, Dion Colep
 Agaciles, Rhodius Epigen
 dus, pater, & filius, Scrota T
 Perus, Theophilus, Iulian
 Amphiloctus.
 Ex Scholasticis, Jacobus de
 cōmentarios prolixos scrip
 nam. Item de Pondicrius, S
 trem ducendi. Jacobus mem
 uicennæ interpres, & Aph
 pocratis. Genalius quosq; p
 gidius scriptor uirarum. J
 Sophia, cōmentator A
 poc. Ioanes monachus, au
 oductionis in medicina
 Pulibus, Platina de honest
 itate Dietericus. Scriptur &
 tatus diligenter de argenti
 ton. Marinus Streynpeya
 teis Medicinae methodi
 modernæ, ut sit promone
 fit. Pesticium auctor Man
 tium. Anatomici fuerit. Man
 xander benedictus, Carpu
 praxip, Gualo de Cauti

placet, sperma uiri, sperma mulieris, sanguis menstruus.

ἐλενιον, id est, Enula campana, Dioscorides libro primo.

Eleogara, Lege, Garum.

Electiores apud ueteres Medici fuerunt, Anchæus apud Plinium libro .28. cap. 1. Pistonicus, eiusdem lib. 20. cap. 4. Athanasias, Cherias Athenien. Micon, Attalus, Palion herbarius, Sotacus e uetustissimis, ut idem Plinius testatur libro .26. cap. 6. Bachmindus, Camachirus apud Galenū in simplicibus, Abucalis, Philocrates, Andreas Plinio frequentissimus, & Iollas libro .20. cap. 8. Hyras, Damon, Fabius Clemens, Valeriusq; Paulinus. Citantur & a Scribonio Largo, partim a Celso & Cœlio, Varrone & Columella, Cassius, Marcianus chirurgus, Tryphon, Meges, Trafas, Aristus, Dionisyus, Euelpistus, Pachius Antiochus, Heron, Softratus, Clodius, Silimarchus, Lusius, Philistion, Proculus, Herodicus, Philoxenus, Gorgias, & Hamonius Alexander. Strato quoq; apud Strabonē & Columellam, Aristomenes, Hegesias Maronites, Dadis, Cleobolus, Menestratus, Pleutophanes, Cymæus Pergamaeus, Dion Colophonius, Chius Agatocles, Rhodius Epigenes, Safernæ duo, pater, & filius, Scrofa Tremillius, C. Persus, Theophilus, Iulius Higynus, & Amphilochnus.

Ex Scholasticis, Iacobus de Partibus, qui cōmentarios prolixos scripsit in Auicennam. Item de Ponderibus, & ratione uentrem ducendū. Iacobus item Forliuieñ. Auicennæ interpres, & Aphorismorū Hippocratis, Gentilis quoq; paraphrastes. Aegidius scriptor urinarum, Marsilius de S. Sophia, cōmentator Aphorismorum Hippoc. Ioānes monachus, autor uulgatæ introductionis in medicinam, Philertus de Pulsibus, Platina de honesta uoluptate. Isaac Dietericus, Scripsit & Paulus Bagellardus diligenter de ægritudinibus infantum. Martinus Steynpeys medicus Viennensis Medicinæ methodū dedit, & quomodo in ea arte sit promonendum studiosis. Pandectarum autor Matthæus Syluaticus. Anatomici fuere, Mundinus, Alexander benedictus, Carpus, Chirurgici præcipui, Guido de Cauliaco, Petrus de

Lacerta, Bartapalia, Theodoricus, Ioānes de Vigo, Marianus Barolitanus, Practici, Geraldus, Bertrucius, Valefcus, Marcus Gatinaria, Michael Sauanarola, Io. Matthæi, Sillanus, Io. de Torna mira, Gordonius, Io. Anglicus, Serapion, Auenzoar, Antonius Guanerius, Arnoldus de Villa noua, Arculanus Veron. Guilielmus Placentinus de Saliceto, Alexander iatros, Io. de Tusignano, Razes.

ἐλαιομέλι κατὰ वालुवेῖ τῆσ συρίασ ἐκ τινοςσ σελέχοῦσ, ἐλαιομῆλιτῶσ παχύτερον ῥεῖ, γλυκύ τῆ γένος, id est, Elæomel in Palmyris Syriæ, ex arboris trunco quodā melle crassius oleum sponte manat, sapore dulci. Dioscor. lib. 1. Plin. lib. 23. cap. 4. in maritimis Syriæ nasci proditū, cū tamen Palmyra longe ab mari absit: atq; forte nō maritimis, sed Palmyris legendū: nisi quis locum, unde id excerpserit, nō Palmyris, sed Almyris legisse Plinium existimet, quod in tanto uiro nullo modo dubitari debet. Sit hoc idem quod aeromeli, quasi mel cœleste, quod sacræ literæ Manna uocent, ut cum Hermolao Barbaro non plane contenderim, ita non omnino detrecto ut credam: sed tamen ut intelligatur aliquod discrimen esse inter id quod mandī potuerit, & id quod medicinæ tantum nascitur: quanquam audacter reluctatur Marcellus Vergilius. Cuius uerba hæc sunt. Nō probamus, quod aliqui suspicari se dicūt, esse Eleomel hoc, quod antiqui Græci æreomeli uocauerūt, id scilicet, quod ab Hebræorum sacris literis acceptum, ueteres Man, nunc uero passim Manna medici & officinæ appellant: quod ex huius scriptoris historia, & medicina non facile conijcitur. Siquidem ab oleo, statim de eo agitur, & quasi congener oleo, subiicitur: in censu mellis alioqui cōstituendū, si mellis magis est quā olei, naturā referret. Quemadmodum de melle, siue sale Indo hoc idem postea agit: cui mos fuit, cognata congeneribus suis semper coniungere. Nec dixisset hic de trunco arboris manare, &c. cum ærium illud mel non ex trunco manet, sed in arborum folijs inueniatur. Habet enim præpositio illa, ex, intrinsecum generationis principium: mellis autem aduenticia generatio & concretio est. Sunt præterea in medicina, quæ aerei mellis euentibus

parum conueniant. Nec nobis compertū est, quod antiquiorib. quibusdam aereum mel fuit, quod nostra ætas manna appellat esse, sed Melliginem (sic enim nunc uoco) sub lucanis temporibus in arborum folijs concretum roscidum, sapore mellis humorem: quem deinde legentes apes, mel in aluearibus suis coaceruant. Nec tamen negamus, quod nunc manna uocant, ex eadem, aut simili substantia esse: uerum nihil, ut nobis uidetur, ad eleomel hoc aerium omne id mel facit, quod incensum & nomen mellis sola saporis dulcedine adscitum est: cum tamen præcipua olei uis in eo intelligatur. Credimusque nos, ideo hoc plerisque opinatos esse, quod Plinius aërio illo melle, ueluti sudore aut salua cœli, dicat his qui noctu sub diu fuere, unctas uestes, & concretum capillum sentire. Atque hæc tamen quidem Vergilius. Quando igitur in mannam incidimus, & locus & res ipsa poscunt, ut aliorum quoque eruditorum uirorum placita in medium proferamus: ut, quæ uehementer errent in hoc officinæ, tandem conspicuum fiat, quid uere manna sit, uel oleomel. In primis uero Nicolai Leonici sententiam producemus, cuius hæc sunt in epistola de Medicorum erroribus uerba. De Manna, de qua etiam quaeris quid sit apud Dioscoridem, si Simonis Genuensis probarem sententiam, qui in litera M, capite de melle ait, antiquos Græcorum non habuisse Zucchari noticiam, quo nos utimur in uarijs compositionibus, dicerem quid ille loco allegato in suis uerbis insinuat, Mannam apud Dioscoridem esse, saccharum ab eodem Dioscoride in capite de melle nominatum. Verum ego aliter sentio saccharum apud ipsum, sicut etiam apud Galenum, esse id quod nos uulgo Zuccharum nominamus: & Græcos ueteres de saccharo siue Zuccharo quidem specialiter quandam speciem mellis esse dixerunt: de Manna autem generatim tantummodo, non autem speciatim fuisse locutos. Licet Mesue falso Galenum tribus in locis alleget de Manna loquentem: scilicet capite de Manna, et capite de scamonia, & capite de confectione Mannæ ex inuentione Galeni. Manna enim apud Græcos autores non est medicina molliens uentrem, sed potius astringens: & frequentius Manna thuris, quæ

Manna simpliciter nuncupatur. Nam, ut inquit Galenus, libro. 13. artis curatiuæ, Ea quæ Manna uocatur, est concussio thuris, quæ paruam quandam uim astringendi participat, atque ob id ad quædam melior est ipso thure. Hoc enim uim solam suppurandi habet, & quod minime stipticum existit, maximeque illud quod pinguius est, & colore albius: quemadmodum quod hoc flauius est magis exiccat. Illi autem quæ Manna uocatur, parum quiddam ex cortice thuris admixtum est, a quo uim stipticam habet. In eandem sententiam scribit Plinius libro. 12. de naturali historia, capite. 15. de thuris natura, & generibus eius inscripto. Hæc enim sunt eius uerba. Micas concussu elisas Mannam uocamus. Quamquam uicio codicis, non Mannam, sed Mammam legatur: ut iam obiter sit tuæ tertie quaestioni satisfactum, quid sit Manna thuris apud Dioscoridem. Supra autem dixi autores Græcos de Manna cassiæ fistule comparari medicina, & si non speciatim, saltem generatim scribere: quoniam potest hæc Manna uentrem soluens ad caput de melle apud eosdem Græcos autores referri, sicuti etiam saccharum, quod species mellis, tum a Dioscoride, tum etiam a Galeno ponitur, hæc enim sunt Dioscoridis de saccharo uerba. Vocatur autem quoddam etiam Saccharum, species mellis existens, quod in India concreuit, & in Arabia felici inuenitur in calamis, simile secundum substantiam salis, & subdentibus instar salis confringitur. Licet Simon Genuensis, ut supra notauimus, Saccharum hoc de quo Dioscorides, non Zuccharum nobis dictum, sed quandam Mannæ speciem esse putauerit: ut hac una tantum ratione Mesues possit excusari, Galenum allegans de Manna scribentem, si per Mannam saccharum intelligit, quod Dioscorides atque Galenus speciem mellis arbitrantur. Manna enim, de quo Arabes autores specialius loquuntur, parum differre a Zuccharo & melle, patet autoritate tum Serapionis, tum etiam Auicennæ: quorum alter tereniabim, quæ est species Mannæ, mel roris appellat. Alter uero saccharum haoscer Mannæ speciem esse dicit. Neque obstat, quod mel fere ubique nascatur, et sit apud opus, Manna autem paucis in locis, & sit naturæ tantum munus,

E L
 Quoniam si hæc ratio ualeat
 Mannam, non debere ad cap
 uici, et de Saccharo proba
 pore Dioscoridis, sicut ex
 toris supra notatis apparet
 & felici Arabia inuenitur
 & tam inter species mellis
 ferite, sed etiam a Galeno
 Qui duo autores eodem cap
 scripserunt. Quamquam Auic
 saltem Indum, de quo Dioscor
 tum a melle, sed etiam a Zuc
 uille. Siquidem quarto Canon
 rum Taberzet, & saltem par
 er remedia nominat, quæ a
 ut asperitatem: sed Zucchar
 cum hæc asperitas ex uiscer
 saltem autem Indum, cui ex
 ut appareat Auicennam si
 uid esse a Zuccharo Taber
 Per saltem tamen Indum,
 positores sicuti Gentilis,
 Zuccharum Candi intelligit
 expositio uerbis Auicennæ
 to Canonis, capite, de asper
 britaniam, inueniens, saltem
 tur ex India, esse in colore sal
 ne mellis. Intelligit autem
 & Paulus, a quo Auicenna he
 istem fere uerbis accepit, de
 pro cõdimento cibus ad melle
 rum autem Candi nominatum,
 album omnino, sed potius si
 propterea queri ab Auicenn
 stictibus possit, cur Zucchar
 ad asperitatem, que ex uiscer
 habeat efficaciam, Zuccharum
 altera que fit ex ficcitate, cu
 berzet, eodem Auicenna a
 uim habeat leniendi,
 Candi nulla constat autem
 nisi per Zuccharum Candi
 nus, quoniam secundum Auicenn
 ntrum, uehemensioris sunt
 Verum Zuccharum Candi a
 broniam ad Medicos iun
 tu. Fortem hic error e
 lenitum Zuccharum Candi
 tum potius est ad uim m
 do si Zuccharum Candi res fact
 materiam Zuccharum album
 tus est uiscerose digu

Quoniam si hæc ratio ualeat ad probandū Mannam, nō debere ad caput de melle reduci, etiā de Saccharo probaret, quod tempore Dioscoridis, sicut ex uerbis huius auctoris supra notatis apparet, in India tantū, & felici Arabia inueniebatur in calamis, & tamē inter species mellis nō solū a Dioscoride, sed etiā a Galeno cōnumeratur. Qui duo autores eodem capite de utroq; scripserunt. Quanquā Auicenna uidetur salem Indum, de quo Dioscorides, non solum a melle, sed etiā a Zuccharo distinxisse. Siquidē quarto Canone & Zuccharum Taberzet, & salem pariter Indum inter remedia nominat, quæ ad linguæ faciunt asperitatem: sed Zuccharū Taberzet cum hæc asperitas ex uiscositate prouenit; salem autē Indum, cū ex siccitate. Adeo, ut appareat Auicennam salem Indum aliud esse a Zuccharo Taberzet existimare. Per salem tamen Indum, & Auicennæ expositores, sicuti Gentilis, & Herculianus, Zuccharum Candī intelligunt. Verū hæc expositio uerbis Auicennæ repugnat quarto Canonis, capite, de asperitate linguæ febricitantium, inquitentis, salem qui alportatur ex India, esse in colore salis, & dulcedine mellis. Intelligit autem Auicēna sicuti & Paulus, a quo Auicenna hoc remedium iisdem fere uerbis accepit, de sale albo, qui pro cōdimento cibis admiscetur. Zuccharum autē Candī nominatū, non esse colore album omnino, sed potius subluteū. Illud præterea queri ab Auicenna & eius expositoribus possit, cur Zuccharū Taberzet ad asperitatē, quæ ex uiscositate prouenit, habeat efficaciam, Zuccharū autē Candī ad alterā quæ fit ex siccitate, cū Zuccharū Taberzet, eodem Auicenna autore. 20. Can. uim habeat leniendī, quod de Zuccharo Candī nulla cōstat autoritate, aut ratione: nisi per Zuccharū Candī rubrū intelligamus. qm̄ secundū Auicennā suuimenum et rubrum, uehemētioris sunt lenificationis. Verum Zuccharū Candī a Zuccharo rubro etiā apud Medicos iuniores distinguitur. Forte autem hic error expositorū, salem Indum Zuccharū Candī interpretantium, nō magni est ad uitā momenti; quando & Zuccharū Candī res factitia sit, cuius materia est Zuccharum album. Illud potius est inuestigatione dignum, nunquid

Zuccharum Candī debeat febricitantibus ad sitim sedandam exhiberi, in ore retinendum, ut pleriq; Medici nostro tempore faciunt, & Montagnana in quodam Cōsilio innuit faciendum: qui ait, Zuccharū Candī a uiris illustribus salem Constantinopolitanum nominari, & colligendum esse ait prima quarti, de Cura sitis in febrīb. Quod tamen nulla species Zucchari cōpetat ad sitim extinguendam, nisi forte Zuccharū haoscer, quod est quædam species Mannæ, patet autoritate Auicēne, qui secundo Canone scribit hæc uerba de Zuccharo haoscer. Et nō facit sitim, sicut reliquæ species Zucchari: qm̄ eius dulcedo est parua, & est bonum stomacho, & epati. Ex quibus uerbis duo colligere possumus, Zuccharū haoscer, quod est Manna, cadens super alufar, & est sicuti frustra salis, tum Zuccharum, tū etiā Manna nominari, & reliquas species Zucchari facere sua nimia dulcedine sitim, excepta illa quæ Zuccharū haoscer nuncupatur. Quare cum Zuccharum Candī sit modus Zucchari diuersus a Zuccharo haoscer, non uidetur ullam ad sitim extinguendam habere efficaciam. Et si uerum fateri uelimus, male Auicēna a Montagnana allegatur, prima quarti, capite, de Cura sitis in febrīb. In eo em̄ capite nulla uerba sunt, ex quibus aliquid de Zuccharo Candī possumus colligere, quod sit inter alia remedia ad sitis extinctionē pertinentia ab Auicēna nominatū. Hæc Leonicen. Nec diuersa Leonardus Fuchsius Medicus articulis suis de Medicorū erroribus, quæ licet ad uerbū fere transcripserit ex Leoniceno, & Manardo, tñ nō grauabimur adscribere. Errant tota uia Medici, qui Arabum, ac recentiorū Mannam a Græcorum nō fecernunt: cū illi soluendī, huic uero adstringendī uis insit. Mannā Arabum atq; recentiorum, qua nūc passim ad molliendam aluum nobilium utūtur, esse diuersam a Græcorū, ex eo primū liquet: q; eam, teste Auerroë Cordubēse, post Galeni tempora in usum Medicorum uenisse cōstet. Insuper, quod etiā diuersa sit eius a Manna Græcorum operatio. Arabum enim Manna medicina est, aluum molliens, Græcorum uero potius adstringens. Arabum uero Mannam molliere aluum, diutina iam experientia cōprobatum est,

ob id prolixiori demonstratione nõ opus habet. Mannam autem Græcorū adstringendī uī esse præditam, testatur in primis Dioscorides lib. 1. cap. 80. de Manna ita tradens. *μάννα δὲ λιβάνου δόκιμῳ ἔστιν ἢ λευκὴ ἢ καθαρὰ ἔυχονδρῳ. δυνάμει δὲ ἔχει τὴν ἢ ὁ λιβανωτός.* Id est: Manna thuris probatur, quæ candida & pura, uelutq; thus grumosa est, thuri autē eandem uim habet. Thus uero habere uim adstringendi, & cruenta uulnera glutinandi, satis ex capite. 78. libri primi Dioscoridis liquet. Item Mannam adstringere multo clarius indicat Galen. lib. 5. Thera. metho. cap. 4. in hunc modum scribens. Est autem Manna medicamentum, quod magis quā thus adstringit. Idem quoq; docet libro Thera. metho. 13. capite secundo, dicens. Manna est purgamentum thuris, leuī adstrictione prædita, atq; hoc etiam nomine thure ipso ad nonnulla utilior. Thus enim puris tantum mouendi facultatem obtinet, utpote nullam adstringendī uim habens: Manna uero, etiam cortici thuris paululum est admixtum, unde scilicet adstringendī uim habet. Ex quibus iam satis cōstat, Mesuē tribus locis falso Galenum citasse. Primo, de simplicib. medicamentis, cap. de Manna, ubi Galenum Mannam cum Scammonia permiscuisse scribit. Secundo, eodem libro capite de Scammonia, ubi iterum impudenter Galenum Scammoniam cū sextuplo Manna miscuisse affirmat. Tertio, in Antidotario suo, ubi de medicinis solutiuis agit, confectionem quādam de Manna ex Galeni inuentione describens. Certum enim admodum est, Mannā hanc, de qua scribit Mesue, Galeni temporibus in usu Medicorū, ut diximus, non fuisse: proinde nec de ea quicq; scribere potuit. incognita enim prorsus erat. Vel si ullus eius apud Galenum, antiquosq; usus, aut mentio fuit, certe non sub ea uoce fuit, sed potius sub uoce Mellis aerei. Quamuis, ut errore decimoquinto clarissime ostēdemus, hoc mel aereum alio nomine Saccharum dictum fuisse. Præterea ex prædictis facile iudicabunt studiosi, quantum Petrus Crinitus lib. 25. de honesta disciplina, cap. 7. cæcutiuerit. Is em̄, & si alias oculatissimus sit, tamen Mannam Græcorum eandē esse cum Arabū, astruere nihil ueritus est. Idq;

talibus argumentis ostendere conatus est, quæ magis, si adiudiciū exigas, diuersum probabunt. Proinde caueant Medice professionis studiosi, nominis Manna similitudine decēpti, eandem apud Græcos & Arabes, recentioresq; esse existiment, animaduertantq; antiquis in thure semper, in aërio autem melle nunquam usum eius uocis fuisse. Ioannes Manardus etiam integra Epistola dignatus est tractare hanc quæstionem, cuius est hæc Epistola, Epist. libro primo. Cum heri uespero post ægrotorum uisitationes ad Seplassorium quendam de more diuertissem, accedit repente Florianus meus, & bonarum literarum, et doctorum hominū studiosissimus, manu gerens forma Enchiridij libellum. Ego sititor alioqui rerum nouarum, percunctor quid rei, undeq; accēperit. Ait, Dialogum esse de sculptura, & emisse ex quodam Bibliopola (tabernamq; indicat) qui illum simul cū nonnullis libris Florentiæ formis excussis uenales haberet, inter quos recenset Criniti nescio quid. Audito Criniti mei nomine, statim aduolo, magnaq; cum uoluptate librum tuum de honesta disciplina reuoluo, capita percurro, uniuersa deuoro potius quam lego. Deus bone, quæ copia, quæ uarietas, quam multiplex lectio, quæ obseruationes, quā pura, castaq; narratio. Agnosco in his Criniti uiuax illud ingenium, profundam memoriam, acie iudicium: in mentē subeunt nostræ ille propter Arni ripas deambulationes: crescit ardor (quoniam aliter non licet) uel in ipsis tuis commentationibus te audiēdi, uidentiq;. Librum igitur domum mecū porto, occipio legere cunctatius, modo hoc, modo illud caput: tandem, nescio quo modo, septimū caput libri ultimi offendo. Accensus nouitate tituli, magna attētionē legere incipio: uideo inscios, improbos, ignaros uocari Medicos, qui Mannā, cuius nunc cōmunis usus ante Galeni tempora ignotam Italiæ affirmant. Doleo hic simul, & gaudeo. Doleo quidem, me in eorū numero hæctenus extitisse, quos uideo proteri a te, & flocci fieri. Gaudeo ignorantia nebulam per te mihi abstergi. Non enim ex his sum, qui sibi placendo malunt errare, quā alterius cedendo ingenio, resipiscere. Pergo legere, audioq;, Tiberio imperāte,

E L
Manna uisum a Medicis
uocari nomine eam appellat
hoc magna animi propensio
uenerunt caput per lego
uocem afferuntur (am
ignoscere) mihi haudquaquam
Nam Cellus tunc sententia
dicit) minime uidentur. Lectio
primis deprauata, ut alibi p
loco puro scribendum q
dem graeca, sed quæ (u
num nomen non habet, sug
fructum, quem Arabes, &
Medicorum Sumac dicunt
& pellibus, nunc Medic
de quo & Theophrastus lib
stons Plantarū, & Diosco
mo, & Galenus octauo, &
uigesimo quarto abunde
aitq; Plinius, quod uicerib
nantibus cum melle, quæ
Celli per te recitata. Galen
de Manna scribens, Syriac
capit. Sed si uera & genu
cere nullus in differendi ar
riter eruditus, ex ea id
quod cōcedit, Rorem scilicet
lo loco oportere intelligi, que
rum monumenta, & recent
Mannam uocant. Nihil enim
am quamuis rem, uel ipsum
legi, præsertim cum in libris
Medicorum pro Rho, legat
Ros Syriacus, sicut & apud
& Palladium. Nec Manna
Cellum possit, nisi in fine re
fus ipse notetur. Quæ eti
huic nostræ, ut mala oris
inibi scribit, per eam sanific
cum amaris nucibus confic
to igitur melius peccatum
in libris uertere, Rhom
Galeno, & ceteris in strom
colonne collaudaram, uel
uoluptate quam Celli ipsum
terram rationiq; ac libenter
sententiam mare. Dioscor
suo illo ad Arum uerget
bro, pammam eam, quæ d
Manna, quæ meam hanc

Mannæ usum a Medicis probatum, licet alio nomine eam appellarint. Probari hoc magna animi propensione expetens, uniuersum caput perlego: eo tamen lecto, nō minus ac antea probationes desydero. Siquidem quæ abs te ad huius rei probationem afferuntur (amico uera loquenti ignosce) mihi haudquaquam satisfaciunt. Nam Celsus tuæ sententiæ adstipulari (ut dicis) minime uidetur. Lectionem ego in primis deprauatā, ut alibi plæruncq; ita eo loco puto, scribendumq; Rhos, uoce quidem græca, sed quæ (ut inquit Plinius) latinum nomen non habet, significatq; eum fructum, quem Arabes, & uulgus nunc Medicorum Sumac dicunt, olim obsonijs & pellibus, nunc Medicinæ seruientem: de quo & Theophrastus libro tertio de historijs Plantarū, & Dioscorides libro primo, & Galenus octauo, & Plinius libro uigesimo quarto abunde conscripserunt: aitq; Plinius, quod ulceribus medetur manantibus cum melle, quæ fere sunt uerba Celsi per te recitata. Galenus quoq; ἀτιβαλλομένα scribens, Syriacum eum nuncupat. Sed sit uera & genuina illa lectio, certe nullus in differendi arte uel mediocriter eruditus, ex ea id affirmabit sequi, quod cōtendit, Rorem scilicet Syriacum eo loco oportere intelligi, quem Hebræorum monumenta, & recentiores Medici Mannam uocant. Nihil enim uetat uel aliam quamuis rem, uel ipsum Rhoum intelligi, præsertim cum in libris recentiorum Medicorum pro Rho, legatur aliquando Ros Syriacus, sicut & apud Columellam & Palladium. Nec Manna intelligi apud Celsum possit, nisi inscitia rei medicæ Celsus ipse notetur. Quæ enim uis Mannæ huic nostræ, ut mala oris ulcera, de quibus inibi scribit, per eam sanescant: aut quod cum amaris nucibus consortium? Quanto igitur melius, peccatum unius elementi in librariū rejcere, Rhoumq; ipsum, rem a Galeno, & cæteris in stomaticis pharmacis summe collaudatam, uel legere, uel intelligere, quam Celsi ipsum facere, alijs autoribus, rationiq; ac sibimet, parum consentanea affirmare. Dioscorides quoq; in suo illo ad Arium *περὶ ὑλῆς ἰατρικῆς* libro, tam nominat eam, qua de quæstio est Mannam, quam meam hanc quam nunc

scribo epistolam: sed eo ipso quæ tu affers loco, hoc est, cap. 86. de Manna thuris, nō de Manna hac recentiorum scribit, quod profecto adeo est clarū Dioscoridē ipsum legenti, ut mirari satis nō possim, te, quem oculatissimum semper agnoui, in tanta luce caligasse. Scribit enim capite. 84. *περὶ λιβάνου*, altero, id est, 85. *περὶ φλοιοῦ λιβάνου*, deinceps uero octogesimo sexto, *περὶ μάννης λιβάνου*, in hunc modum: *μάννη δὲ λιβάνου, δόκιμ' ἔστι ἢ λευκὴ ἢ καβαρὰ ἔυχονδρος*. Et paucis interiectis. *μισγοῦσι δὲ ἐνίοι δολίζοντες, ῥητίνην, πιτῶινην, σέσειον μένην ἢ γύρην*, quæ fere sunt uerbum ex uerbo, quæ per te allata sunt, ex eius sententiā. E quibus nō aliam Mannam, quam thuris eum intellexisse nullus dubitabit, qui sciat idem esse apud Græcos *λίβανον*, seu *λιβανώτου*, quod apud nos thus. Videatq; post hoc cap. 87. in quo de thuris fuligine tractatur, ita ut quatuor capitibus uniuersa thuris materia absoluitur. Sed & Galenus, qui nullibi hanc uulgarem Mannam sub hac uoce nominauit: licet de ea in libro de Alimentis, capite de Melle, aliquid tetigerit, cum alibi pluries, tum decimo libro *περὶ θεραπευτικῆς μεθόδου*, Mannæ Libani mentionem habet, impleri ea docens suppuratos tumores post sectionē, quam & definit *ἀπόσεισμα λιβανώτου*. Demum quam Orpheus inter Thymiamata (ut scribis) refert, quis utranq; internoscens, non potius credat esse excriptionem, & puluisculum quendam thuris, ad suffimenta idonei, & quem adoleri aris uetustissimum sit, quam hanc uulgarem, quæ penitus inodora, suffiriq; contumax ac inepta, & quæ in suis potius ægrotorum quam sacrificia Deorum uenire consueuerit. Neq; igitur Celsus, neque Dioscorides, uerum neq; Orpheus id probare mihi uidentur quod contendis, Tibertio scilicet Cæsare imperante, Mannam hanc, quam nunc passim ad altum nobilium (preciosa enim res est) leniendam, exhibemus, in agnitione, & usu fuisse Medicorum. Quare si quas habes huius rei euidetiores demonstrationes, eas scribere ne pigeat, simul Manardo tuo rem gratissimā factururus, simulq; ueritati patrocinaturus, nisi enim fortiores rationes uidero, nō sum ab Auerroë Cordubensi recessur-

rus, qui Mannam hanc inter ea reposuit, que post Galenum in usum uenerunt Medicorum. Nisi forte quisquam antiquitati fauens, mel syluestre, ut Suidas, uel mel roris, aut aeris, ut Galenus, uocatam ab antiquis contendat: cui nec nos magnopere (ut alias ostendimus) repugnabimus. Hermolaus Barbarus tamen nihil certum diffiniat, tamen ansam nobis præbuit plura & altiora disquirendi: is ita in Corollario Manne thuris reliquit, Manna thuris est hypofisma, quod Plinius micæ concussu elisas interpretatus est, ubi deprauata dictione, Mammæ, non Manna uulgo legitur. Id autem fit gestatu, s. atterentibus se glebis, ut inquit Aetius. Differt a Thure, Manna: quod plus astringit, propter corticis fragmenta, quæ remanent. Nam quod Thuris chondros a Græcis dicitur, nos Thuris granum interpretamur, secuti Plautum in Penulo, qui nullum, inquit, granum Thuris sacrificant. Est & genus Mannæ recentioribus dictum, & a sacris quoque literis acceptum, de quo superius in Eleomelite. Et quia de Saccharo in Zuccharo mentio incidit, auctarij uice, & Leonardus Fuchsij rhapsodiam ex eodem Leonicensi & Manardo adscripsimus. Locus est in erroribus Medicorum, errore, 15, atque sic habet. Errant qui antiquorum Saccharum, quod ab eo quod nunc uoce parum mutata, Zuccharum uocant, diuersum est, a sale Indo differre existimant. Saccharum antiquorum est id, quod Dioscorides, Galenus, ac Plinius describunt, speciem mellis esse dicentes, & ob eam etiam rem de eo inter mella loquuntur. Dioscoridis autem hæc de Saccharo lib. 2. cap. 73. sunt uerba, καλεῖται δ' ἐτι καὶ σακχαρὸν ἐὶδ' ὅμ' μέλιτος ἐν Ἰνδία πεπυγὸτος καὶ τῆ ἐνδαίμωνι ἀραβία. ἐνρισκόμενον ἀπὸ τῶν καλάμων. ὁμοιον τῆ συσάσει ἀλσί, καὶ θραυόμενον ὑπὸ τοῖς ὀδοῦσι καθάπερ οἱ ἀλέυσ. Id est, Vocatur & quoddam Saccharum, quod mellis genus est in India, feliciter Arabia concreti. Inuenitur id in harundinibus concretionem suam salis simile, & sub dentibus instar salis confringitur. Galeni uero lib. 7. de simplicibus medicamentis cap. 97. de Saccharo hæc est sententia. Saccharum autem uocatum ex India, feliciter asportatur Arabia, in harundinibus concretum, estque mel

lis species. Hactenus Galeni uerba recitauimus. Plinius etiam libro, 12. capite, 8. de Saccharo scribens, nihil a superioribus uariat: eius hæc sunt uerba. Saccharon & Arabia fert, sed laudatius India. Est autem mel in harundinibus collectum, gummi modo candidum, dentibus fragile. Amplissimum nucis auellanae magnitudine, ad medicinam tantum usum. His quoque subscribit Alexander Aphrodisæus libro secundo, problema, 74. ita inquit. Quod Sacchar Indi appellant, mellis coagulum est, sole cogente rores, conuertentem ad mellis dulcedinem, quod idem monte etiam Libano fieri certum est: fit Sacchar id proximum salis glebulis candidum, fragile: uim id quoque tergendum, purgandi que meli similem habet. Saccharon uero hoc antiquorum nihil differre a sale Indo, in primis ostendit Archigenes antiquissimus Medicinæ professor, qui id Indicum sale & harundineum mel uocauit. Paulus itidem Aegineta libro secundo, Saccharum sale Indicum nominat: ait enim, ἡ ἀλσὶ ὁ Ἰνδικὸς χροῖα μὲν καὶ συσάσει ὁμοιος τῶν κοίνων ἀλσὶ γένεται δὲ μελιπῶδης. Hoc est: Et sal Indicus colore quidem, & concretionem communi salis similis, gustu autem melleus. Hoc idem Auicenna quoque quarto Canone, capite, de asperitate linguæ febricitantium, scribit, inquit. Teneat in ore sale Indicum, qui ab Indis deportatur, colore salis, dulcedine mellis. Cur autem Saccharum sale Indicum nominarint, nulla alia causa est, quam quod sua concretionem salis simile sit, candoremque, ac friabilem in eo siccitatem, et cum diluitur humore aliquo liquefactionem, quæ in sale sunt, una hac similitudine ostendat. Dicitur est & hoc Sacchari genus, quod ex India, feliciter Arabia portabatur, Candum: quia nimia solis excandescencia multum obduruerat. Est autem sal Indus, seu Saccharum Candum, aliud a Zuccharo nostro Candi atque Taberzet, nam Zuccharum Taberzet nostro tempore non portatur ex India: sed ex Zuccharo nostro quater, uel quinque excocto: lucelli maioris corradendi gratia, seplasiarij Veneti facere didicerunt, harundines quoque immittentes, supra quas uideri possit conglobatum, & glosapio inuoluentes, ut nauis ex orientalibus regioni

est dicitur punctur. Ita e
Zuccharum Candi res fact
materia est Zuccharum albu
erant Auicennæ expolito
herculanus, et aliq. per sale
charum Candi intelligentes
hoc quod non est natura
tam colore non est album
folioeum. Candum autem
quas Saccharum uocant
ita diximus, & India tantum
ibus, maceribus fructus, ma
ca, ab uementibus radice
ad id tolerandum hanc
coagulant. Est uero Sacchar
quod a Zuccharo nostro d
res Zuccharum a nostris d
et, quam succos a propri
bene contra expellit, ca
minutis excoctis, coacti
in Zuccharum tanto cand
eas dens, quanto plus conc
cationisq. tolerauerit. Et u
ardus accerimus indicij u
foliarum Medicinalium lib
a Lusitanis & Siculis cogn
planta, a qua Zuccharum ex
medicis locis proprio semine
ere quide specie harundini
lis, interiore substantia uel
Pulposa enim est, grauis, m
piena, quam harundo econ
dura, uacua. Quare si sita
rum Saccharo conuersi, p
conueniat, deprehendes. N
qui omnes Saccharum salu
te diximus, mellis materiam
fuerant, certe ab eorum d
ri materia, quam planta d
Forma deniq. quam n
ne huius nostro congru
nim salibus, quo ad con
otionemue simile, ac den
te, perfringi dicitur, & a
nato candidum: Nostrum
concoquant, colore po
& huiusmodi, quam candid
re huiusmodi fragile, sed per
per eorum arriationem de
Efficit quoque nostri prim
ipsa plantam arriationem
coque, & dicitur, & dicitur

bus inuictum putetur. Ita enim nostrum Zuccharum Candi res factitia est, cuius materia est Zuccharum album. Proinde errant Auicennæ expositores, Gentilis, Herculanus, et alij, per salem Indum Zuccharum Candi intelligentes. nam præter hoc quod non est naturale, sed factitium, etiam colore non est album, uerum potius subluteum. Candum autem naturale, antiquis Saccharum nominatū, in felici Arabia, ut diximus, & India tantum in harundinibus, maioribus frustis, maioribus duricia, ob uehementiores radios solis, aptioraque ad id tolerandum harundinum folia coagulatur. Est uero Saccharum hoc antiquorum a Zuccharo nostro diuersum. Nam res Zuccharum a nostris dicta, nihil aliud est, quam succus a proprii generis planta bene contrita expressus, calore ignis plus minusue excoctus, coactus, ac defecatus, in Zuccharum tanto candidius & durius euadens, quanto plus concoctionis, defecationisque tolerauerit. Et ut Iohannes Marnardus acerrimi iudicij uir, in suarum Epistolarum Medicinalium libro secundo, se a Lusitanis & Siculis cognouisse scribit, planta, a qua Zuccharum exprimitur, humectis locis proprio semine feritur, exterioriore quidem specie harundini magnæ similis, interioriore substantia ualde dissimilis. Pulposa enim est, grauis, mollis, & succi plena, quum harundo e contrario sit leuis, dura, uacua. Quare si ista cum antiquorum Saccharo cōtuleris, nihil quod eidem conueniat, deprehendes. Nam cum antiqui omnes Saccharum suum, ut paulo ante diximus, mellis materiam, ac rorem esse fateantur, certe ab eo tam differt Zucchari materia, quam planta differt ab aqua. Forma denique, quam illi adscribunt, minime huic nostro congruit. A Dioscoride enim salibus, quo ad consistentiam, concretionemue simile, ac dentibus, salis instar, perfringi dicitur, & a Plinio gummi modo candidum: Nostrum uero, priusquam coquatur, colore potius nigricans, & subruffum, quam candidum inuenies: nec dentibus fragile, sed per succum, non per dentium attritionem deglutiendum. Efficiens quoque nostri primum est forma ipsa plantæ; secundum artifex, calore ignis coquens, & defecans, & demū in hanc, quā

uidemus metę formam, in ligneis quibusdam uasculis deducens. Antiquorum autem Saccharum nostris primo frigus adglutinat: dehinc superueniens solis calor obdurat. Nostrum etiam plantæ pulpa in Sicilia & Canarię insulis continetur, effigie tantum harundini similis. Illud supra harundinis ueræ folia in India, feliciq; Arabia, & monte Libano, teste Galeno libro tertio de Alimentis, capite tricesimo octauo, & Alexandro Aphrosidæo, coagulatum inuenitur. Nostrum gulæ proceribus suauissimas dapes ministrat, illud ad Medicinæ tantum usum, Plinio scribente, uenit: & ut docet Dioscorides ἐν σάμαχου, id est, uentriculo bonum existit. Nostrum potius pectori quam uentriculo utile experimur. Illud postremum non siticulosum, teste Paulo, sicut mel: nostrum uero non minorem sitim, quam mel facit. Quis est iam, qui Saccharum antiquorum, & Zuccharum nostrum esse res diuersas ambigat? quando forma, materia, efficiente, loco, uiribusque longe euariant.

Eleoselinon, satiuo Apio grandius, apud Dioscor. lib. 3. cap. 73.

Eleophyllon, Phyllon dicta herba, apud Dioscor. lib. 3. cap. 141.

Eleostaphylos, uitis oleæ insita, utriusque fructum arboris ferens.

E L E P

ἐλεφαντίασις, genus morbi, quod appellatum uolunt a similitudine cutis elephantis. Quod qui eo uitio laborant, cutem habent similem cuti elephatorum. Q. Serenus. Est Elephas morbus tristis, quoque nomine dirus. Non solum turpās infandis ora papillis, Sed cito præcipitans funesto fata ueneno.

Elephas, ingentis molis bestia. De qua uide Plinium libro octauo, capite primo, secundo, tertio, ac quarto, &c. usque ad caput duodecimum.

Elephas, affectus est, qui cutem crassam & inæqualem reddit, tum colorem liuidum, oculorumque alborem efficiat: exeduntur manuum, pedumque summæ partes, sanies defluit liuida, & graue olens.

Elephas, ut inquit Q. Serenus, est morbus tristi nomine dirus, ut proxime supra. Sic appellatus hic morbus a similitudine cutis Elephantum. Sophistæ Medici leprā uo-

E L

haustu. Columella libro. 5. capite. 3.
 Eluscationem quidam esse putant, ut inquit
 Hermolaus in commentationibus Plinia-
 nis, morbum, quem græci uocant Nyctilo-
 pas. Luscationem, inquit eam quidam esse
 putant. Est igitur Eluscratio, ubi neq; ma-
 tutino tempore uidet aliquis, neq; uesper-
 tino. Quidam alij, mane & uesperu exiliter
 uidere existimant, nec id fere nisi interdiu.
 Alij Lusciosos esse putant, qui uespere plus
 uident q̄ in meridie, uel adhibito lumine,
 Lusciosi inquit Festus, sunt qui parum ui-
 dent propter uitium oculorum, quicq; plus
 uesperu uident q̄ meridie Nonius sic. Lus-
 ciosi ad lucernam non uident, & μύωπεσ
 minus uidentes uocantur a Græcis. Var-
 ro. Vespere nō uident quos appellat Lus-
 ciosos. Fulgentius. Lusciosos dicunt, qui
 interdiu parum uident, Græce Myopes di-
 cuntur. Et nonnullis igitur nō admodum
 differre uidetur Myopes, & Nyctilopes,
 imo pro eodem sæpe accipi: hoc est, pro ijs
 qui interdiu propter uisus hebetudinem
 contueri nequeunt, nec nisi clausis oculis:
 a coniuuentibus oculis Myopes nomen
 habentes: Nyctilopes, a nocturnis, quasi
 nocturnis oculis. Alij Nyctilopes a Myo-
 pibus distinguunt, eodem ad utrumq; si-
 gnificatū etymo subseruiēte: ut sint Myo-
 pes, qui iam inde a principio ortus sui nisi
 admota oculis contueri nequeunt: cuius-
 modi multos uidemus, qui res intuendas
 oculis prope contingunt, et limis etiam se-
 miclausisq; oculis aspiciunt.
 Elutrare id significat, quod Græcis μεταγ-
 γίρειν, hoc est, de uase in uas transferre,
 quod quidem & transfusare dicitur latine,
 sed rarius: fortasse a lura, quæ os culei est,
 unde Lurcones apud Festum, capacis gu-
 læ homines. Apicius detrullare id appel-
 lat, hoc est, de trulla in trullam deplere,
 quod ipsum & diffundere uocatur Plinio,
 sicut in oleo decapulare. Vide. Decapu-
 lare.

E L Y

ἡλυσέφανος, id est, corona solis, lege. Ha-
 limum.
 ἑλυμοσ, id est, Panicum, frumentaceis semi-
 nibus annumeratur apud Dioscoridem.

E M A

Emacietur, fiat macrum, Columella libro
 7. capite. 10.

E M

Emarginat, id est, crustas, & puluillos, &
 oras ulcerum adimit.

E M B

Embammata. Plinius noster intinctus sub-
 inde uocat, quæ græco uocabulo Embam-
 mata nuncupantur. Sunt autē liquamina
 multiformia, quibus intingimus buccellas
 escarum, gulæ prorsus irritamenta: uulgo
 Sapores appellant, græci dicunt ἐμβάπτειν,
 intingere. unde & Embāmata, intinctus:
 Vnde illud ex Euangelio, Qui manum in-
 tinxerit in catino, ἐμβάψαστὴν χεῖρα ἐν τῷ
 τρίβλῳ. Colum. lib. 12. cap. 54.

Embractron, Dictamnium apud Dioscor.
 libro. 3. cap. 35.

ἐμβασισ, in oleum descensus, apud Paulum
 libro. 3. de colica.

Emblemata. Sic urbana omnia uocantur
 syluestribus indita.

ἐμβρέγματα uocantur omnia quæ fronti,
 temporibus, alijsue partibus, ad fouendū,
 discutiendum, compescendum, reprimen-
 dumq; insperguntur. Nostra ætas uulgo
 adhuc corrupte Embrochos ea remedia
 uocat.

Embrocare, & Embrocationes. Lege, ἐμ-
 βρέγματα.

ἐμβρυον, foetus in utero necdum perfectus.

Embryon duplex ambit tunica. Interior:
 quæ & tenuior est, ac mollior, Amrion ab
 Empedocle nominata, ut autor est Pol-
 lux. Exterior uero Chorion.

ἐμβρυουλκία, foetus mortui extractio: quæ
 quomodo cōmode per instrumenta fieri
 debeat, require apud Paulum libro. 6. ca-
 pite. 74.

ἐμβρυοτομία, embryones in utero exciden-
 di artificium, tractatur ab Paulo libro. 6.
 capite. 74.

ἐμβροσί, lingua Aegyptiorum Lactuca.

E M E

Emeruchit, herba est quæ Theriacem ingre-
 ditur: quæ autem, a multis alijs atq; alijs af-
 feruntur sententijs. Sunt em̄ qui pro Sam-
 sucho & Maiorana interpretantur, alij pro
 Matricaria, uel Febrifuga, alij pro Cotula
 foetida: at ne hic quoq; meā pronuncio sen-
 tentiam. Apprime enim mihi ipsi placet,
 rideoq; in sinum, dum tot doctissimos ui-
 ros, de tam minutula herba rixari, & inter-
 dum tam nugacissimas rationes adducere
 uideo. Erit autem quum super his omnib.

Emplattomena uocantur, quæ uidelicet detinent ea, quæ exiguis meatibus inherant.

Gale. s. Method. sic dicit retineri ea, quæ per urinas, & per uniuersam exeunt cutem.

ἐμπλάττω, oppleo, obstruo. A quo euentu nō erit difficile posthac nouisse, quæ græci **ἐμπλαστικά**, & **παρεμπλαστικά** dixerunt: nempe illa, quæ sunt tenacia & glutinosa, unguineq; suo corpori illita, meatus opplent & obstruunt: quales sunt adipēs aliquot, oleumq; & plura alia.

ἐμπυϊκοί, qui purulenta exspuunt.

ἐμπνοιαώσις, flatus in interiore parte aliqua collectio.

ἐμφυσήμα autem, non collectio flatus, sed incrementum tumori simile, quod nō aliter fit, quam cum oris spiritu impletur aliquid: idq; nomē etiam indicat. Non fit nisi in occulto emphisema hoc. Est & oculi uitiū **ἐμπνευμάτωσις**, excrementa scilicet tumori similis: uel ut placuit in Isagogico Galeno, cū repente tumefactus oculus maiorē cōtraxerit pallorem & inflātionem: fitq; in senibus plerumq; et in estate.

Empneumatosis, est quando plurimus spiritus cōdensatur in stomacho, & ipse extendit simul uentriculū, adeo ut impediatur.

ἐμπνευματεμίοι, inflati.

Emporetica charta, scribendo inutilis, in uolucris chartarū, segestriumq; in mercibus usum præbet: & ideo a mercatoribus sic cognominata.

ἐμπροδότονος, quando in anteriorem partem contrahitur ceruix, & nec retrorsum torqueri, aut reuerberari potest.

Empyici uocantur, qui sunt pectore suppurati, quibus abscessus in succingente costas intrinsecus membrana, aut in aliqua alia pectoris pellicula factus, aceruatim ruptus est, & in uacuum pectoris locū effusus, inter pulmonem & membranā costas succingentem. Aetius sermone, s. cap. 65.

Empyema, collectum in thorace pus.

ἐμωρέφουρον, quod colorem habet in purpura albicantem.

E N C

ἐγκάνθια nuncupant, cum excrescit carūcula iusto amplius.

ἐγκανθιο, in angulo oculi parū ungue exciso, tuberculum scilicet, quod palpebris parum diduci patitur: cum canthi carūcula excrescit amplius iusto. **Lege. Aegy**

Iops, & Exulcerationis effectus.

ἐγκανθίδες, canthorum in oculis radices.

Encanthis, caro in angulo maiore excrescens, quandoq; dolorem adferens.

ἐγκάβισμα, infessio.

ἐγκάβιατα, id est, infestationes,

ἐγκας, cerebrum. Quanc; Sophocles nominat **λευκόν μοκλόν**, albam medullam.

ἐγκάρδων. **Lege. ἐγκεφαλον.**

ἐγκάρδων λευκόν, medulla alba.

ἐγκέφαλον, Gale. palmæ cerebrum. **Dioscor.** **ἐγκάρδων**, id est, medullam uocat, quod & esculentum est.

ἐγκέφαλος, cerebrum.

Enchlassis, id est, illisio, est concavititas aliqua, a collidentis corporis ictu inducta.

ἐγκόλωται, qui e sinibus profiliunt uenti, quasi sinuales.

ἐνχόνδροσ, cartilagines.

Enchymoma uocatur, quando caro fracta est casu, uel pondere, ita ut e uenulis sibi paruulis exiliendo sanguis profluat.

ἐγκλύσμα, clyster. infusio.

Encolpiaz, uide. **Apogei.**

Enthemata, emplastra quæ cruentis protinus iniiciuntur uulneribus, ad reprimentas inflātionem, & sanguinem inhibendū. Quod genus & **ἀλίπτωρα**, καὶ **καταγμαπικά**, καὶ **κολλητικά** uocant: quoniam medicamentis minime pinguis cōstant.

ἐνθεαστικοί, Melancholici: sic dicti ab Paulo, quasi deo pleni, & quia futura aliquando prænunciant. **E N D**

Endemi, & **Endemi** morbi qui sint apud Hippocra. require in dictione, **Morbi** qui uno tempore fiunt.

ἐνδήμοσ, qui in certis grassatur regionibus.

Endiuiā, græce, **σέρισ**.

E N E

ἐνερα, intestina. Vnde **ἐντερῶν**, lignorum quorundam medulla, quæ tibijs faciundis, aut id genus alijs eximi plerumq; solet.

ἐναιμα, emplastra quæ cruentis protinus uulneribus iniiciuntur. **Celsus lib. 5. ca. 19.**

E N G

ἐγγίσωμα, caluæ ictus, in quo offensum os, ad interiorem cerebri membranā descenderit. Sic dicta: quoniam nullo relicto inter os caluæ, & cerebri membranā spacio, duo illa corpora sibi inuicem propinquent. **Lege. Fracturæ ossium in capite differentiaz.**

E N

ἐνεωρήματα, sublimia quæ in urinis cōtinentur & innatant.

Engangis, uel Gangitis, idem quod Gagate apud Dioscor. lib. 5. Sic dictus a Gange Licia ciuitate. Hunc neq; fortis ignis impetus exedit, ut inquit in Theriacis Nicander. Vocatur & alio nomine Engis, autor Scholiastes Nicandri.

E N H

Enhæmon sudat Arabia quedam olea, ex quo medicamentum fit singulari effectu contrahendis uulnerum cicatricibus, Plinius libro. 12. capite. 17.

E N I

ἐνιβρομ. Lege, Fiber.

E N N

ἐννεαφάρμακον, emplastrum, quod ex noue rebus constat: cuius descriptionem uide apud Celsum lib. 5. cap. 19.

E N O

Enodes arbores uocantur, non quæ nodis omnino carent, talis enim arbor nulla esse uidetur, sed quia nodos paucos ordinæ naturæ habeant, Theophr. lib. 1. cap. 11.

ἐνωμά, cruda.

E N S

Ensis, Xiphion herba apud Dioscoridem libro. 4. capite. 23.

ἐνσπεδῶμ, febris, cuius nulla manifesta sunt signa, neq; rigor apparet, pulsus autē arteriarum inæqualis, urina indigesta, calor magnus & fumosus. Huic missione sanguinis occurrēdū: deinde putris euacuan- dus humor: balneis ex aqua dulci utendū, ἐνσάζω, stillatim infundo, medicum uerbū.

E N T

Entaticos, ab erigendo & inflando sic dictū Satyrium apud Dioscor. lib. 3. cap. 145.

Enteni τῆσ γῆσ, dicuntur terrestres uermi- culi quidam.

ἐντερα, interiora, intestina.

Enteroccele, est interioris uisceris in alterū locum pedetentim, aut confertim prolapsus. Causa enterocelles procacarcica, oppressio, aut plaga, Causa autem continua, extensio, uel ruptio, aut huius fractio.

ἐντεροκῆλη, ἐπιπλοκῆλη, a nostris, Hernia.

Enteroperoccele, est lapsus intestini et omē- ti in scrotum.

Entimon agrion, Hieracia altera, apud Dio- scoridem libro. 3. capite. 71.

Entostastidia, thoracis intima.

E O

Entyposis, ubi articulus obfirmatur, uel hu- meri acetabulum.

E N V

Enula, gingiuarum intima.

Enula Campana. Vide, ἐλένιον.

ἐνουχισμός, ueneri actus priuatio.

Enydus, coluber in aqua uiuens: quæ Lu- tricem Gaza interpretatur.

E O N

ἐων, oculorum magnus ambitus.

Eonem appellauit Alexander Cornelius arborem ex qua facta esset Argo, similem robori uiscum ferenti, quæ nec aqua, nec igne possit corrumpi, Plin. lib. 13. cap. 22.

E P A

ἐπαγωγία, Dioscor. nominauit praputia. Sic a Græcis dicta, quoniam ἐπάγονται, id est, ducantur & reducuntur.

Epalelima, uulgare, promiscuum, ac pale- stræ dictum unguentum.

ἐπαφαίρεσις, repetita sanguinis missio, apud Gale. de curandi ratione per sanguinem.

ἡπατικοί, hepatici.

Epatitis, Smilax, apud Dioscor. li. 4. ca. 145.

E P H

ἐφελίς, asperitas ac duricies mali coloris quacumq; parte corporis. Lenticulæ tamē in sola facie sunt.

ἐφήλεις ἐνπροσώπῳ, asperæ & discolorēs in facie maculæ, quasi a sole contractæ, uel iniustæ.

ἐφελῆος, ramentum.

ἐφήμερος, Lege, διάρεια.

Ephemeron, Dictamum, apud Dioscoridē libro. 3. capite. 35.

Ephemeron, aliud ab Colchico Ephemero hermodactylo, apud Dioscor. lib. 4. ca. 88.

Ephemeron, Hermodactylorū generis, uel Colchicon apud Dioscor. lib. 4. cap. 87.

Ephemerum animal, a uita diei unius, sic ap- pellatū, pedibus quattuor, pennisq; totidē mouetur: & cum quadrupes sit, uolucres quoq; est. Aristot. libro. 1. capite. 5. de na- tura animalium.

Ephestion, uel Ephestios, Aristolochia, Clematitis, Dioscor. lib. 3. cap. 5.

Ephesia, Artemisia, apud Dioscor. lib. 3. ca. 125.

ἐφιάλτησ. Fit hoc malum in continua cra- pula, & stomachi cruditate. Acciditq; in somno sensus, suffocationis in mente ob- uersatio, & ueluti ingruentis alicuius mali

E P
 occupatio. Sequitur clam
 iustitiam, aut incertus et
 Quidam eos qui in se irruerunt
 an se credunt, et ab eis Venerunt
 mos illos fugere, & his sim
 caussime in quarto cecidit
 Tollunt clamorem quod
 dem: Multi depugnant
 rebus adit. Et quod pamb
 uise leonis. Mandentur, mag
 bus omnia complent. Multum
 ut, multi de moribus alii. E
 opunt ad terrā, corpore uo
 ur, et ex somno quali mentib
 alle redeunt per moti corp
 Nefri uocant dæmonem
 incubum, alii Phamos uo
 rius, & Phanonum & In
 bria & oppressiones. Sup
 ad hac moueri in quiete
 ab his Dijs creditur antiq
 en non tam medicis autori
 am Macrobio teste libro p
 Scipionis, crapula & crudi
 tati compertum sit. Cui pra
 ures a principio adesse. Sic
 nente, crebroq; per quietem
 grauis aliquod malum, in
 nio, infamia, & comiciali m
 primum in caput malum
 in resistendum. Quacumq;
 les per diem & in uigilia, ca
 & nocte ephialtici patiunt
 genda igitur nocturnarum
 quietem praefocationum
 de hoc morbo Galenus, et
 bro de agriuinum caussim
 E P I
 uita & febris quæ in prin
 la & quæ blande leniter
 & λελεκται ἢ ἐπιπλοκῆλη
 λειψυ δὲ τῶσ ἐπιπλοκῆ
 quæ uenit, καλεῖται δὲ
 τῶσ ἐπιπλοκῆλη ἢ ἐπιπ
 uita & febris quæ in prin
 leniter est, aut per trans
 tiopid, a principio tranqui
 tati, a principio tranqui
 faci. De uigiliæ uero & cau
 huc uita a Galeno lib. 2. a
 λειψυ φησὶν ἐπιπλοκῆλη
 πῶσιν φησὶν ἐπιπλοκῆλη

occupatio. Sequiturque clamoris & uocis frustratio, aut incertus et indiscretus sermo. Quidam eos qui in se irruerunt, audire etiam se credunt, et ab eis Venerem exigere, mox illos fugere, & his similia alia, quae suauissime in quarto cecinit Lucretius, Tollunt clamorem quasi iugulentur ibidem: Multi depugnant, gemitusque doloribus aedunt, Et quasi pantherae morfu, saeuine leonis Mandentur, magnis clamoribus omnia complent. Multi mortem obeunt, multi de montibus altis, Et quasi praecipitent ad terram, corpore toto Exterrentur, et ex somno quasi mentibus capti, Vix ad se redeunt per moti corporis aestum. Nostri uocant daemone Insultorem, uel Incubum, alij Phaunos uocauerunt, ut Plinius, & Phaunorum & Incuborum ludibria & oppressiones. Superstitiose enim, ad haec moueri in quiete animos nostros ab his Dijs credidit antiquitas: cum tamen non tam medicis autoribus, uerum etiam Macrobio teste libro primo de somnio Scipionis, crapula & cruditate id malum fieri compertum sit, Cui praecaeperunt ueteres a principio adesse. Siquidem permanente, crebroque per quietem nos turbante grauius aliquod malum, qualia sunt attonitio, insania, & comicialis morbus, cum primum in caput mali huius uis fieri coeperit, resistendum. Quaecumque enim comiciales per diem & in uigilia, eadem in quiete & nocte ephialtici patiuntur. Non negligenda igitur nocturnarum huiusmodi per quietem praefocationum remedia. Plura de hoc morbo Galenus, et Hippocrates libro de agnitione causis & signis.

E P I

ἠπιάλα, febris quae in principio tranquilla, & quae blande leniterque calefacit. ἠπιάλα λέλεκται ἢ ἀπὸ μεταφορᾶς τῆς ἀλῆος, λέγω δὲ τῆς θαλάσσης ἠπίασ μὲν φαινομένοις, χαλεπῶς δὲ κατὰ τὰς ἀρχὰς αὐτῆς ὑπάρχουσι ἢ παρὰ ἠπίωσ ἀλεάειν ὅπερ ἐστὶ θεμαίνειν, id est, dictae Epialos febris est, aut per translationem a mari, quod a principio tranquillū, tū difficillimum: aut quoniam blande & leniter calefacit. De origine uero & causa longius in haec uerba a Galeno lib. 2. agitur. τὸ ὑάλωδες φλέγμα ψυχρότατον ὑπάρχον ἀπαντος φλεγματος ἐπιερ ἄσαπες ἐτιμῶ

νον ἐν ὄλω πλεονάον τῷ σώματι τὸ ἀνεπεθερμαντομ ἐργάζεται ρίγος ἀνευ πυρετοῦ, ἐπι γὰρ τῶν ἐπὶ χυμοῖσ ἀπθόμενων πυρετὸν ἠσῆψισ ὡς μάλισα τὴν πυρεκτικὴν ἀνάπτει θερμασίαν εἰδὲ σαπεῖν δὲ ὀλούμερῆαυ τοῦ σηπομένου, ὅπερ ἐστὶ σπάνου διὰ τὴν ἀμετρον σῆψιν ἀμφιμερινοῦ παρῆτιον γίνεται. ἡμισαπῆσ δὲ γινόμενον οὐ δὲ ὄλωσ ἀντοῦ τῆσ οὐσίας ὀμαλῶσ, ἀλλά τε νῶν μὲν μορίων σηπομένων τινῶν δὲ μενόντων ἄσαπῶν τὸν ἠπιάλου ἐργάζεται πυρετὸν. καθὰ ὅν ἅμα ριγοῦσιτε καὶ πυρετ τοῦσιμ, τὰ μὲν ἄσαπῆ μόρια τοῦ χυμοῦ δὲ ὄλων ἐνεσπαρμένα τὸν φλεβῶν ἢ καὶ τοῦ λοιποῦ σώματὸ τὸ ρίγῶσ ποιεῖ, τὰ δὲ σεσηπῶτα τὸν πυρετὸν ἀνάπτει.

Quorum sensus hic est. Si uitrea pituita omnium aliarum pituitarum frigidissima nondum putrefacta, toto abundauerit corpore: inexpugnabiles, & qui calore nullo euinci possint sine febre cum tremore algores facit. In febribus enim quae in humoribus accenduntur, putrefactio maxime caliditatem febrium accendit. Quod si tota pituita haec putruerit (quod tamē raro fit) ob immensam putrefactionem quotidianae febris causa est. Cum uero non tota aqua līter, sed dimidium eius, aut aliqua partes putruerint, aliquot uero non putruerint, Epialon febrem hanc facit: in qua simul cum algore tremor, & febris caliditas est. Quae enim partes humoris eius non putruerunt omnibus uenis, aut reliquo corpori commixtae & sparsa, cum tremore algores faciunt. Quae uero putruerunt, febrem accendunt. Et hoc febris genus Epialon tantum uocauerunt. Posteriores, & quibus non fuit praecipitium Medicinae studium, febrium frigora intellexisse hac uoce plerumque uidentur.

ἠπιβολή, Incubus morbus. Lege dictionem, πνιγαλίωμ.

Epicanthidæ. Canchorum radices.

ἐπίκαυμα, quoties exulceratio facta sordida, impura, & igne adustorum similis, quae se purgante in oculo, saepius sequuntur & effluunt humores omnes.

Epicauma, hulus oculi sordidum, impurum, crustosum, ab Auicenna adustium uocatum.

ἠπικλίνται, uocantur terremotus qui se ad angulos acutos in obliquum quatunt,

quasi in transfuersum sese agentes.
Epícoma. Lege, Exulcerationum quæ in oculis oriuntur differentiæ.
ἐπίκροτον, complanatam, pauitamq; terram contendunt, ubi testudo incumbit.
ἐπικανθίδες, iidem qui *ἐγκανθίδες*, canthorum in oculis radices.
Epíceras, sic Hippocrates quondam nomē indiderat Fœnugræco; quia semen simile habet ceruiculis.
Epícrasis. Vocant inquit Galenus libro, 9. Method. uinosi succi curationem, Græce *ἐπίκρσις*.
ἐπικρούση, percussionis genus, & mos quidam, quo puerorū mangones macros pueros cædebāt, ut pinguescerēt. Ea talis erat. Ferulas paruas ac leues modice illitas, gracilibus partibus incutiebant, donec modice attollerentur: deinde & alia quoq; adhibebant remedia. Vide Galenum, 14. Method. a fine.
ἐπιχρίσματα πρὸσωπῶν, unguentum ad faciem extergendam.
ἐπιλημῖος quid sit, require in dictione, Morbi qui uno tempore. &c.
Epídimij morbi qui sint aqud Hippoc. require in dictione, Morbi qui uno tempore.
ἐπίδοσις, morborū incrementum, & idem quod *ἀύξεισις* apud Gale. libro de temporibus morborum.
Epídimiales morbi uocantur, id est, grassantes uulgo & publice. Scripsit Epidemion libros aliquot Hippocrates.
ἐπίδερσις, summæ cuticulæ ablatio.
Epíderis. Lege. Nympha.
Epigastriū, totum id est quod supra uentrem, diuiditur in tres partes, id est, super Hypochondriō, id est, ilia, quod est super umbilicum, Umbilicum, & Imum uentrem. Atq; ita diuidit Gale. comment. Aphorismo, 35. libro. 2.
Epigenema, quasi dicas aduentitium germen: atq; sic uocat Gale. morborum symptomata. Est em̄ Epigenema, succedens, idem quod morbi symptoma, Gale. lib. 1. de differentijs morborum. Græcis parum est in usu, sed symptoma, et pathema, & pathos creberrime sunt ipsis in ore. Vide etiam de morborum symptomatis.
Epigeon. Lege. Absides.
Epígetis, Clematis herba apud Dioscoridē libro, 4. capite, 192.

ἐπιγλοτῆσις, inquit Pollux, simplicis uocis est organum: lingua autem uocis articulata. Epiglottida enim uocant minorem linguam, quæ duabus est interposita fistulis, duplici opere. Nam inter epulandum operit arteriam, ne spiritu ac uoce illic meante, si cibus potusue in alienum deerauerit tramitem, torqueat. Vbi uero spiritus tantum, aut uox com meat, gulam integit: ne restagnatio intempestiua alui obstrepat.
ἐπιγονώτις, genuum patella.
Epilepsia, siue morbus comicialis, est detentio mentis, sicut cum quis mente, intellectuq; capitur, atque ipse sensorijs organis: quibus casus repentinus accedit, & spuma ab ore profluit. Nam,
ἐπιληψία, alias morbus comicialis, siue Herculanus, uel Caducus, Lunaticus, Sacer, Græce, *ἑρα νόσος*, id est, sacra passio. Item morbus S. Valentini. Sic dicta, a mentis captione. Species habet *ἀναληψία*, καὶ *καταληψία*. Non est nisi spasmus corporis totius, cum nocumento membrorum, & actionum principalium. Vel est humor frigidus, quo uentriculi cerebri non perfecte opilantur. Serenus. Est subica species morbi, cuius nomen ab illo est, Quod fieri nobis suffragia iusta recusant. Sæpe enim membris acri languore caducis, Cōsiliū populī labes horrenda diremit: Ipse Deus memorat dubiæ per tempora lunæ, Conceptū talis quū sepe ruina profundit.
Epilogismos, communis ratio est, et omnium assensu conspecta. primo prædictionum Aphorismo, & primo prognostic. in commentario Galeni.
ἐπιλωπῆσις, oculorum morbus.
Epimedium, caulis non magnus hederæ folijs apud Dioscor. lib. 4. cap. 22.
ἐπιμελίς, ἡπόμελίς, ἀμαμελίς, ὁμομελίς, omnes unā & eandem arborē significant, quæ aut in malo insua est, aut eadē illis figura, quantitate, saporeq; aut parū dissimili.
Epimelon, & Epimelida Græci nuncupant syluestris mali genus, copiosum in Calabria, fructu acerbo, & infesto capiti & stomacho. Sunt qui Vnedonē, & fructū eius ita appellant, alij pyri genus. De quo lege Corol. Bar. quod scripsit in Arbutū lib. 1.
Epinyctides, ulcus aciem oculi habetans, et in angulo oculi perpetim humore emanans, Plinius libro, 20. Vel,

ἐπινοκτίς, pessima pustula, colore uel subnigra, uel subliuida, uel alba. Circa hanc uehemens inflammatio est, & cū ad aperta est, reperitur intus exulceratio mucosa. Color est humori suo similis. Celsus lib. 5. cap. 28. Lege, Pustulas Græci.

Epinyctides, item ulcuscula, ut inquit Paulus, sponte sua surgentia sunt, pustularum figura, & rubescencia: quibus apertis, cruenta sanies effluit, per diemq; non magno pere dolore sentiunt, per noctem uero grauissime; unde & nomen acceperunt.

ἐπαφαίρεσις, repetita sanguinis ablatio, uel secundario missio sanguinis. De ea uide plura apud Galenum libro de ratione sanguinem mittendi.

ἐπιφορέα, oculorū infirmitas: quem morbum & Plinius, & Cicero in Epistolis Ephorā uocauit. Lachryma uulgo appellatur.

Epiphora, morbus est ocularius, cuius crebra mentio apud Pliniū. Nascitur & Epiphora in genitalibus. Colum. lib. 6. cap. 16.

Epipactis, inter frutices Asiae, & Græciæ a Plinio reponitur. Meminit eius & Diosc. lib. 4. cap. 110.

Epipetron, similis Ocimastro herba. Vide de hac Barbari Corollariū de Ocimastro.

ἐπιπλοκήλη, a nostris Hernia.

Epipomphalon, est excessus omenti per ipsū umbilicum.

Epiplocele, est delapsus omenti in partem aliquam suam.

ἐπίπλοου, id est omentū, quod intestina conregit, ex interiore parte leue ac strictum, ex superiore mollius: cui adeps item innascitur, qui sensu item, sicut cerebrum & medulla caret.

ἐπιπόλαια τῶν ἐλκῶν, ulcera summam cutem occupantia.

Epipteron, Lens palustris, apud Dioscoridem lib. 4. cap. 90.

Epirotica mala, quæ latine Orbiculata, ex Epiro inuecta primum. Orbiculata nostri appellauerunt, ex figura orbis in rotunditatem circumacti.

Epision. Lege, *κτεῖς*, græce *ἐπίσειον*, id est, pubes.

Epistates græce dicitur, qui nobis præceptor, siue præfectus rei faciundæ, uillicus, præpositus, procurator.

Epistomion, uertebra, quæ cum collo circumagitur.

Epistrophe, primus nodus collis.

Epithema, est quoddam aggregatū ex succis, uel aquis distillatis ex pulueribus, positū supra membrū mediante panno lineo, uel laneo in eis infuso.

Epithymos, Thymus, apud Dioscoridem lib. 3. cap. 42. Plin. lib. 21. cap. 10. & 21.

Epithymbrū, pro eo accepit Paulus, quod est in Thymbra, modo quo Epithymū uocamus, quod est in Thymo.

Epithymum, flos est Thymi, sed nō omnis. Egit de Epithymo Dioscor. lib. 4. cap. 189.

Epityrum, quanquam sine e quidam censeant legendum Pityrum, ex confractis oliuis fit, ex quibus etiam nomen traxit. Columella euidenter ostendit, Epityrum dici in oliuis genus condituræ: docetq; quem admodū id fiat. Cato quoq; ante Columellam tradidit cōpositionem Epityri, cuius uerba hæc sunt. Epityrum album, nigrū, uariūq; sic facito. Ex oleis albis, nigris, uarijsq; nucleos eijcito: sic condito, concidito: ipsis addito oleum, acetum, coriandrum, cyminum, sceniculum, rutam, mentham: in orculam condito, oleum supra fiet, ita utitor. M. Varro libro de Lingua latina, 3. enarrans illud Plautinum. Si unū Epityrum estur. Epityrum, inquit, uocabulum est cibi, quo frequentius Sicilia, q̄ Italia usa. Quidam quia apud Græcos caseus dicitur, *τυρός*, opinati sunt Epityrum dici cibum caseatum. Quibus reclamatione auctoritas scriptorum classicorū, quos nominauimus. Videtur autem appellari Epityrum, a confracta oliua, quæ Græce dicitur *πίτυρις*. Colum. lib. 12. cap. 46.

ἐπιτυμβίδοι κοριδαλλίδες, id est, sepulchrales aues, apud Theocr. *σείδιλ*.

ἐπιτυμβιδιτός, dicta ab Theocrīto Galerita, est auis, ex eo, quia secundum Poetarū fabulas, *τύμβου*, id est, sepulchrum patris sui in capite gerit. Fabula est apud Aristophanem. Lege, Galeritam.

E P O

Epomis, uide, Acrocomia.

ἐπομφάλου, umbilici superior pars.

E P S

ἐψοσις, perficiendi cibi uocabulum.

ἐψθεντὰ, pota.

ἐψθεῖς ἢ ἐκθλίβης τυρός, caseus decoctus & expressus.

ἐψυικά, id est, serpentina, uel repentina.

E Q

E P V

Epulis, carnis quædam excrescentia, quæ ab inflammatione emergit, ad intimū molarem, cum febre et dolore nonnunquam. Paulus lib. 6. cap. 27.

E P H Y

Ephydros, Equisetum, uel Hippuris, apud Dioscor. lib. 4. cap. 49.

E Q V A

Equapium, Dioscoridæ Hypposelinon, lib. tertio, cap. 76.

E Q V I

Equienti mulæ. Equum appetenti, & maritum desyderanti. Canes cõsimiliter dicuntur catulire, quando cupiunt maritare. Tradit Plinius, equas domitas sexaginta diebus equire, antequam gregales. Columel. lib. 6. cap. 37.

Equinalis, Hippuris, apud Dioscoridem libro. 4. cap. 49.

Equifalix, Hippuris, apud Dio. li. 4. ca. 49.

Equifelis, Hippuris, apud Dio. li. 4. cap. 49.

Equisetum, Græci Hippurim dicunt, apud Diosc. libro, 4. cap. 49.

Equition, Hippuris altera, apud Dioscor. lib. 4. cap. 50.

E Q V V

Equum fluuiatilem, Hippotamon Græci appellant. Sanguine eius utuntur pictores. De Hippotamo Dioscorides lib. 2. Plinius lib. 8. cap. 25. & 26.

Equus. Plin. lib. 8. cap. 42.

Equorū alius uectorius, alius bellator, alius cursor, admissarius, quadrigarius, desul-

E R A (tor.

Eranthemis, Anthyllis, apud Dioscoridæ lib. 1. cap. 154.

Eras Medicus, citatur ab Aetio ser. 9. c. 49.

Erasistratus, Aristotelis filia genitus, uel ut placet Suidæ, Chryssippi discipulus fuit.

Vixit sub Antiocho rege: quo liberato a morbo, centum talentis donatus est, ab rege Ptolomæo filio eiusdem. Eisdem temporibus, ut inquit Celsus, in treis parteis Medicina diducta est: ut una esset quæ uic-
tu, altera quæ medicamentis, tertia quæ manu mederetur. Primã διαιτητικὴν, Se-

cundam φαρμακικὴν, Tertiam χειρουργικὴν Græci nominauerunt. Eius autem quæ uic-
tu morbos curat longe clarissimi authores etiam altius quædam agitare co-

nati, rerum quoque naturæ sibi cognitionē

E R

uendicauerunt, tanquam sine ea trunca & debilis Medicina esset.

E R E

ερεβινθ, Cicer.

Erechtites, Senetion, apud Dioscoridem lib. 4. cap. 98.

Eresionem, siue Iresionem uocabant plantam oleagineam, uelleribus & corollis inuolutam. Vnde & nomen contra pestilentiam fecibus imponi solitum: ut est apud Aristophanem. Hanc & Corythalion dicebant. Etiam si pro laureo quidam ramo accipiant, in eundem lustrationis usum.

Eretrici canes, Apollinis iussu nutriti, qui & aratro terram uertere dicebantur.

ερευτικόν, quod ructum mouet.

E R I

ερια δισυπρη, lanæ succidæ.

ερια δισύπρη τὰ ἀπαλα, lanæ succidæ molles.

ερια κεκαυμένα, lanæ combustæ.

ερεικα, fruticosa arbor, myricæ similis, longe minor, cuius flore apes reprobum mel efficiunt. Plinius antor est, colorem habere Rorismarini, ac pene folium. Germani ea utuntur ad scopas. Sola floret in syluis, Asiaeque, & Græciæ fruticibus adscribitur.

Athenienses hanc, inquit Plinius, Tetradicem, Euboea Sifarum, siue ut Varro, Sifarā, unde liquidū mel fiat, uocāt: putantque apibus esse gratissimam: fortassis, quia tūc nullus alię sit copia. Theophrast. Tetralicem, non Tetradicem, nisi mendax est codex, appellat, in genere fruticum, aculeatā & germinantē æstate. De ea Erice intelli-

gat, cuius meminit Dioscorides li. 1. an de alia, non intelligo. Quia tñ bis in anno floret Erice, prima uidelicet, & ultima syluestriū, nec inter aculeatas ponitur, fieri potest, ut alia sit Tetralix sua Theophrasto, alia quæ pro Erice Athenis capitur: nisi quis hanc Tetradicem, illam Tetralicē uocari malit. Meminit & Tetragonix uocetę Theophr. sed inter arbores, quę tardissime germinant, ut Thyia, Taxus. Theodoros Quadratoriā interpretatus est: melius si Quadrangulam. Colum. Ericen intelligit, cum amaricum, siue amaricen, & amaricanos flores commemorat. Quanquam & ibi corrupta in eo lectio dicitur. Nam & amaranthini pro amaracinis, & Tamaricen pro Amarice scriptū fore inuenias:

cum sit Tamarice, non Erica, sed Myrica. Confundit hoc Palladius, qui tertiam meliorem, Tamarisci floribus constare tradidit: cum Erices, id est, Amaricis, non Tamaricis pabulo fiat, autore Plinio. Nisi quis Tamaricis appellatiōe, ueteres & Ericem & Myricem significare uoluisset dixerit. Plinius Ericem illi similem descripsit. Credo Myricem, non Ilicem legendum, cum Dioscoridis autoritate: tum quod ita modo cernitur in Patauinis montibus, non qui dem folio, quod ei roris marini simile tribu itur, sed musco, quem floris uice habet, ut Myrica. Quod autem Erice uideatur uocata Siderites libro Plinij undecimo, nos eum locū in castigatione Pliniana deprauatum ostendimus. Annotauit Barbarus Corollario in Ericem. Vide & Plin. lib. 11. cap. 16. Vergilius quoque inibi annotauit. Erice in Aegypto quondam fuit grata Isidi arbor, quae tempestate eiectum Osyridem excepisset, subitoque incremento intra se clausum operuisse: testemque & aueorem citat Plutarchum libro de Iside & Osyride. Ericum, syluestre mel, minimeque probatum. Erigeron, Senecion, apud Dioscoridem libro. 4. cap. 98.

Erinaceus. Lege, ἐχίνος θαλάσσιος.

Erineos, Epimedium herba, apud Dioscoridem lib. 4. cap. 22.

Erinos, Hydereron herba, apud Dioscor. lib. 4. cap. 32.

Erinacei ouatij. Lege, ἐχίνος.

Erynacei Bryssi. Lege ibidem.

Erinum medicamentum uocatur, quod caput purgat per nares. Item, ἐρινον medicamentum, quod naribus iniicitur, apud Paulum lib. 3.

Erithini pisces, Plinius lib. 9. cap. 16.

Erithace, apum cibus. Plin. lib. 11. cap. 7.

Erithratones, siue ut alijs placet, Tetraones, anserum specie sunt nigricantes, rubeo paulum perfusa, ueniuntque e septentrione. In auiarijs saporem amittunt: moriuntur contumacia, spiritu reuocato, Plinius.

Eretria terra qualis sit, uide apud Dioscor. lib. 5. cap. 162.

E R N

ἐρνός, surculus ex arbore.

E R O

Erothalles, Aizoou maius, apud Dio. lib. 4. ca. 91. sic dictum, quia amatorijs conueniat.

ἐρωτες, inter melancholiae species a Paulo ponuntur, qui nimia amoris cura in aegritudinem labuntur.

E R R

Errabunda febris. Lege, Febris est exuberantia, &c.

Erratica aliquando uocamus, quae Graeci ἀγρια,

E R V

Eruca, uermiculus, qui ex asilo fit uermiculo. Plin. lib. 11. cap. 32.

Eruca, graece κάμπη, uermiculus est, qui in oleribus gignitur.

Erucae iuuamenta, lege apud Diosco. lib. 2. Plin. lib. 19. cap. 6. 8. 10. & lib. 20. ca. 13.

Erucae, graece κάμπαι, hortorum, olerumque omnium pestis: erodit enim & deuastat omnia. Nostra aetas, inquit Vergilius, totum hoc genus, quacumque forma sit, & ubicumque nascitur, una appellatione Brucos nominat, cum tamen Locustarum genus quoddam priuatim Graeci Brucum appellant. De Erucis Plinius libro decimo nono, capite. 16. libro sexto, capite duodecimo, & 23. Dioscor. libro secundo.

Eruilia quid sit, pulchre admodum differuit Manardus de Ferraria, libro. 1. epistola. 3. Quod nos Eruiliam uocamus, non id est legumen, quod Arabes, uel potius libri ex Arabico in Latinam linguam quomodolibet uersi, Mes, uel Almes, uel Meise uocant, neque id quod Almelic. Nam cum teste Serapione cap. 116. granum id quod Mes appellat, oculum habeat, cum pupilla nigriore, & herba eius sit Phaselus, tamen euidencia, & experiētia ipsa satis docet, quod Eruilia oculum non habeat: uel si quid habet, quod oculus a defendente proprium dogma forte dici possit, id omnino nigriore pupilla non constat. Subinde quantum Phaseli herba, ab ea, quae Eruilię distet, ex utriusque aspectu quiuis addiscere potest. Si quis tamen uisui non credit, gustum consulat. Scribunt siquidem Auicenna, & Isaac, in cortice Mes esse ponticitatem. Ita enim ipsi appellant eum saporem, quem Graeci σέρφνον, nostri modo stupidum, modo acerbum nuncupant: qui quidem est sapor linguam uehementer adstringens, & ueluti ligans, qualem glandes maxime praeseferunt. Tam alienus est autem hic sapor ab Eruilia uera, quam ipsa a glandibus. Rursum Mes est idem quod pisum: sed pisa non

sunt Eruiſia noſtra. Scribit enim Plinius lib. 12. Piſa habere angulos, ut Cicercula, quos in Eruiſia certe noſtra nō uidemus. Libro quoq; decimo octauo de Eruiſia & Piſo, ceu rebus diuerſis, ait, quod folio conſtant longiore. Et Theophrastus Piſum multifolium eſſe dicit, terrenum, amplum, adeoq; uagum, ut locum totum impleat, etiamſi amplo interuallo ſit poſitum, quæ noſtræ Eruiſiæ minime quadrant. Liqueſcit ergo, quod Eruiſia non ſit Mes. Quod uero non ſit id quod Arabes uocant Almelic, non aliter quam Auicennæ ipſius teſtimonio probandum. Is enim capite. 353. ſecundū libri, ex ſententiā propria aſſerit, Almelic eſſe Erbum, ut ibi legitur. Quod uero Erbum, de quo ibi Auicenna (Orobon Græci appellant, nos Eruum) tam ſit ab Eruiſia noſtra, quam Mes Auicennæ diuerſum, adeo clarū eſt, ut probatione non egeat: iumentorum enim potius quam hominum cibus eſt Eruum, Eruiſia homines libentiſſime uelſcuntur. Quoniam uero nomine hæc res ab antiquis cenſeatur, quam Eruiſiam Pliniſ uoce nonnulli, uel parum ab ea (ut fieri aſſolet) deſlectendo, Rouiliam uocant, Piſarelos Veneti, Rodionos alij, hoc operoſius eſt ualde iudicare. Si enim uix poſſunt illa agnoſci, quæ ab antiquis ſumma arte effigiata, et ueluti ſub oculos poſita ſunt, quanto laborioſius fuerit legumina agnoſcere, quorū illi uel nomina, uel naturam, nō quali forma conſtarent, oſtenderunt. Præſertim noſtro æuo, quo ſimul cū nominibus, multarū rerum cognitio interiit. Adde, quod & Galenus ipſe ambigere in his quoq; uidetur: anxie & ſcrupuloſe nonnulla eorum perueſtigans, & ambigenti demū magis q̄ decernenti ſimilis. Quod non alia ex cauſſa puto accidiffe, niſi quod antiqui in eis deſcribendis fuere negligentiores, quæ in propatulo, & aſſiduo hominū uſu eſſe cognoſcebant. Quod & Plinius quodam loco animaduertit. Sunt tamen duo, triaue, quæ memouent, ut credam Eruiſiam hanc noſtrā eſſe id, quod Theophrastus & Diocles Dolichon uocauerūt, & Galeni tempore Phafeolus, uel Lobus dicebatur, & a Theodoro Siliqua: quanquā (ſi a tanto uiro diſſentire licet) Siliqua exiſtimanda eſt aliud legumen, iuxta Latinos autores, Quod ue-

ro præter nomen ipſum, quod nulli alteri legumini magis quadrat, præcipue memouet, eſt id, quod de Dolichis ſcripſit Theophrastus, ſ. de hiſto. plantarum libro: quod ſi iuxta longum lignum quis eos affigat, aſcendunt, & frugiſeri fiunt: ſi nō, mali & uermiculofi reddūtur. His ſi addideris Galenum dicentem: Dolichos in hortis conſeri, excrementa alui excutere, & uix obredundantē humiditatē conſeruari poſſe, uidebis profecto, huius Dolichi proprietates adeo huic noſtræ Eruiſiæ congruere, ut nulli alteri legumini magis. Adde quoque, ſi placet, & aliud Dolichorū propriū ex eodem Theophrasto, & Galeno. 2. lib. de Alimentis ſumptum, quod ſcilicet ipſorum ſolorum, dum recentes ſunt, ſimul cū ſeminibus ſiliquæ quoq; mandantur. Ratione cuius proprietatis, appellari eos Lobos ſcribit Theophrastus, & poſt eum Aetius. Eruiſiæ autē ſolius inter legumina edi ab hominibus ſiliquas ſimul cum ſemine, nemo eſt qui neſciat: cum & crudæ aliquando ab ocioſis, & coctæ a nobilibus, confecto præſertim ex eis delicato quodam pulmento, libentiſſime mandantur, aliorum leguminum ſiliquis in cibum iumentorū proiectis. Nolim tamen quemquam mihi de uerbo calumniā facere, q̄ Dolichon dixerim Galeni temporibus fuiſſe nuncupatum Phafeolum, qui ſit aliud ab Eruiſia. dicimus enim, Galenum ſecuti, aliud eſſe legumen quod Phafeolus, aliud quod Phafeolus, uel Phastolus dicitur: & Phafeolum eſſe idem Dolicho, ut Paulus poſt Galenū confirmauit: Phafeolum eſſe, qui nunc uulgo Phafeolus, quem Vergilius uilem nuncupauit. Quod ſi animaduertiſſet Serapio, ſub lubiæ nomine, quod certe a lobo græca uoce deſlexum eſt, Phafeolos cum Phafeolis, id eſt, Eruiſia, minime confundiſſet. Quod & hi quoq; peccarunt, qui noſtro tēpore Dioſcoridē interpretati ſunt. Ex quo uidere licet, quātum ad res ipſas probe internoscendas conducat nominum intelligentiā, quam tamen nonnulli hoc tempore penitus aſpernantur. Si igitur (ut probauimus) Eruiſiæ ſunt Dolichi, quis ambigat malas eſſe: cum ſcribat Galenus, Dolichos multum eſſe fabis deteriores, quæ dubio procul malis cibarijs connumerantur.

Eruilia, ut inquit Hermolaus, leguminis genus est, quam nonnulli falso Durellam uulgo dictam interpretantur, propterea, quod hodie quoque in Umbria uocant Eruiliam agricolae, quod in Gallia & Venetia provincia Doram, Durellamque: folio crasso et oblongo, Leontopodij, sed maiore, capitulis semen includentibus minutum, simile Nasturtio, tantum exilius: flore candido, scopas ex ea raras faciunt. At Eruilia syluestris herba est, amaritudinis eximia, colore & folio Cicerulae, quamque minore.

Erungium, herbae genus.

Eruptiones, ἐκρήματα graece.

Eruum, Graeci Orobum. Auicenna ca. 331. herbam Iudaicam: capite. 353. Herbum uocauit: ignorare tamen uisus, quae res esset: sicuti & a multis nunc quoque seplastarijs, & Medicis ignoratur: granum quoddam nigrum, Viciam potius quam Orobum referens, pro ea capientibus, cum sit in Tuscia notissimum. Vidi ego Florentiae album et ruffum. Manardus lib. 9. Epistola tertia. Vide etiam Dioscoridem libro, 2. cap. 119. Plinium lib. 18. cap. 15.

Eruiangina, cauliculus est sesquipedalis, & interdum maior, subruher, hirsutus, tener, folio pingui, flore luteo, aut candidante, radice digiti crassitudine, & cum ariditate flaccescit, caulis fusculosa. Hanc inter legumina nasci constat, & ea strangulare. Ex maleficio, inquit Marcellus Vergilius, nomen Orobanche fecit antiquitas: quia fruges, legumina, eruumque praesertim circumligando se necet, Eruiangina dicta.

E R Y

ἔρυμος. Lege, Halimum.

Erynge, id est, Eryngion, apud Dioscoridem lib. 3. cap. 23.

Eryngij, Legendum, Eryngij. Est enim Eryngion, siue Erynge herba inter aculeatas in primis clara, contra serpentes & uenenta omnia nascens. Eius radix bibitur aduersus ictus, morsusque. Apollodorus aduersus toxica cum rana decoquit. Colum. lib. 6. cap. 5.

Eryngion, Aloe, apud Dioscoridem libro tertio. cap. 24.

Eryngion, clara in primis, aculeatarum herba, de qua uide Dioscor. lib. 3. cap. 23. Plin. lib. 21. cap. 16.

Erysimon quid sit. Lege, Irion.

ἔρυσιν, hordei, & frumentorum rubigo graece.

Erysipelas, autore Galeno, is tumor est, qui ex tenui sanguine, interim et cum bilis parte incenso ac feruente consistit. Vulgo, Ignis S. Anthonij, uel, Ignis sacer. Serenus. Est etiam morbi species, quae dicitur, Ignis, Languida quo multo torrentur membra calore. Quamque me non fallit quid alij faciant ἐρυσιπέλας. Fit in uulua, quando uulua affectu igni similem sentit, & tunc inflammatur ipsa, & in aliquibus penetrat interdum usque ad alias partes secundae. Vel, Est rubor inflammatus, qui cum ardore febrem aliquando, interdum horrorem infert. Auserimus autem uel missione sanguinis, uel cucurbitis, uel sanguisugis, uel alio quouis pacto. Educimus autem sanguinis plurimum, quando sanguis maxima causa esse morbi deprehenditur. Arripienda autem sanguinis missio, quae tutior erit, quae molesta & grauis uitanda, atque huius loco pharmaca exhibenda sunt. Cucurbita in contusione locorum, Sanguisuga, in quibus exiliter aperire locum affectum uolumus, adhibenda. Galenus libro de Definitionibus.

ἔρυσιπέλατα, ignite rubedines cum inflammatione, quae febres & horrores aliquando afferunt. Late patet hoc malum, nullaque pars corporis interior est, in qua hoc inflammationis genus non contingat. Patiuntur id foeminae in locis suis: patiuntur homines in sede, in iecore, cerebroque, & alijs locis. Mox uero in sanie suppurans, uel repens, alia nomina sortitur.

Erysisceptrum, graece ἐρυσίσκηπτρον. Multae herbae hoc cognomine apud Dioscoridem leguntur, quo nominis etymo, aut quae tandem ratione, non uideo: nisi quod Hermolaum Barbarum, & M. Vergilium dubitare uideo. Plinius Asphaltum uocat. Erythacus, a Theodoro interpretatus est, Tubecula. Est autem Tubecula quaedam uolucris ab eodem confecto nomine, quam Aristoteles βάτιον uocauit.

Erythra, Melissophyllon apud Dioscoridem lib. 3. cap. 117.

Erythranon, a colore acinorum, hederis genus, de quo uide Barbarum in Coroll.

Erythranum, Satyrium, Dioscorides libro tertio, cap. 146.

E S

Erythodanum, pingitur apud Dioscoridē lib. 3. cap. 161.

Erythronion priapicū, Satyrion, apud Dioscoridem lib. 3. cap. 145.

Erythini pisces, Plinius lib. 9. cap. 16.

ἐρυθροειδής, tunica qua conteguntur uenæ & arteriæ. Lege, ἐλικοειδής.

E S C

ἐσχάρα, ustio, simul et nigri coloris crusta ab igne relicta. Hermolaus ignis pustulas interpretatus est, ἀπὸ τοῦ ἐσχάρειν, more ignis crustam inducere.

Eschasmenos, Onobrychis, apud Dioscor. lib. 3. cap. 171.

Esdra, compositio ualens ægritudinibus cerebri: haud scio an Prophetæ illius qui in Biblijs sacris celebratur, an sub ipsius nomine confecta, cuiusmodi sunt haud parū multæ. Describitur ab Nicolao.

Esopos, sylvestris Lactucæ genus, quam Dioscorides uocat, sylvestrē Lactucam.

E T E

ἑτεροκράνιον, Caluariæ altera pars. Inde ἑτεροκρανία, morbus, qui nomine alio Hemisrania, græce ἡμικρανία. Est enim,

ἑτεροκρανία, in altera parte caluariæ dolor. Eterocrithon, genus hordei, ab rubigine, & quoniam incuruum nascitur.

E T H A

Ethale, fuligo thuris.

E T H M

Ethmoides, id est, Cola, uocantur nariū meatus, quibus olfactus perficitur. Galenus libro de Olfactus sensorio.

ἠθμός, narium interseptum.

E T H V

Ethusa, Cicuta, apud Dioscor. lib. 4. cap. 82.

E T R

Etridia, frusta. Vide, κοιλίον.

ἔτρον, id est, pubes, uel quod est inter umbilicū & pubem. In quadrupedibus Sumena Latinis dicitur. Vide, κοιλίον.

E V A

Euax, rex Arabum, de simplicium effectibus, ad Neronem scripsit, teste Plinio libro quinto, capite primo.

E V B

Euboica, Ebulus, apud Diosc. lib. 4. ca. 185.

E V C

ἐνκοιλία, id est, uentri uilia, & stomacho accommoda.

ἐνκοιλίον. Vide, λνείν.

E V

ἐνκρασία, bonum temperamentum. Idem ualet ἐνεξία.

ἐνκρατῶς, id est, temperatus. Sic ἐνκρατα uocamus, quæ mitioris sunt temperaturæ corpora humana. Galen. 1. de Temp.

ἐνκοίλιον, quod uentri salutare est.

ἐνχονδρῶς, Cartilagines.

ἐνχρῶια, quæ bonum colorem habent.

ἐνχυλα, quæ boni succi sunt.

E V D

Eudamus, Medicus, & Pharmacopola quispiam fuit, annulos cōtra uenena & serpentiū morsus uendere solitus, ut ex Aristophane conijcio.

Eudemus primus post Hippocratem neruorum anatomicen descripsit, non mediocrem Medicis scrupulum iniiciens.

Eudemus Chijs, arte minime laudatus, Helleborum bibens, non purgabatur, & 22. potiones uno die sumpsisse se retulit, foris apud uasa sedentem, nec surrexisse, priusquam esset meridies: tunc uero domo petita, balneas ingressum, cœnatumq; more solito, nec quicquid euomuisse. Hoc tamē auxilio quodam preparato cohibuit. Aceto enim acrispersam pumicem bibisse se retulit, post septimam Hellebori potionē: rursusq; ex mero eodem modo egisse. Pumicis autem uim magnam adeo esse, ut si in urceum bullientem eam inieceris, feruorem extinguas, nō solum parte aliqua feruoris, sed etiam ex toto. Pumicem enim exsiccare uehementissime, atq; ad se spumā totam recipere uolunt, idq; extinguendi causam esse. Theophrast. lib. 9. cap. 18.

Eudemus medicamentarius, & pharmacopola laudatus, atque ea in arte facile princeps. Is cum ciere aluū uellet, inquit Theophrastus, atq; se nihil affectum iri percipisset, quiddam admodum mediocre ante solis occasum deuorauit, quod neq; continere, neq; deuincere potuit. Theophrast. lib. 9. cap. 18.

ἐνδιατίνευσος dicuntur, quibus libera corporis transpiratio est. Eosdem aliqui, tum Medicorum, tum Gymnastarum Areosyncritas appellant.

E V E

Euectiti, qui sunt corpusculo habitiori.

ἐνεκτικώτατος, corpus uocatur, quod est saluberrimum, atque optimo præditum habitu.

E V

Euelepides etate Celsi insignis Chirurgus, et medicus oculus, autor Collyrii quod Tragodes inscribitur, & item alterius, cui nomen *μεμιγμένον*, quorum compositionem uide apud Celsum lib. 6.

Euemion, Arnemone.

Euenor scripsit libros Therapeuticae, ut autor est Aurelianus.

Euericulum, genus retis piscatori, a uerendo dictum.

ευεφία, bonus cum robore quodam habitus, uel bona corporis habitudo. Vide, *ευκρασία*.

E V G

Eugalactos, Glaux herba apud Dioscoridē lib. 4. cap. 142.

Eugeniae uuae a generositate nuncupantur. Graeco enim uocabulo *ευγένεια* dicitur nobilitas. Eugenei quoque populi alpiū incolae, traxere nomen a praestantia generis, hoc est, ab eugenia. Itaque Eugeniae uuae respondent suo nomini, quando uinum generosum fundunt. Columel. lib. 3. cap. 2.

E V I

Euidens causa, ea quae alio nomine procatartica dicitur.

E V M

ευμάλακτον, quod bene mollitur.

Eumeres, balsami fruticum tertia species, procerior, cortice leuiore,

E V N

ευνουχισμός, castratio: quae quomodo fieri debeat, docet Paulus lib. 6. cap. 68.

Eunuchus, Lege, Morbi.

E V O

ευοδεις, bene redolens.

E V P

Eupatorium, Prassium, & Marrubiū, apud Dioscor. lib. 3. cap. 118.

Eupatorium, Quomodo erratum haecenus in Eupatorio sit, require ex Herbarii nostri tomo. 2. atque item primo.

Eupatorium, uel Eupatoria, apud Dioscor. lib. 4. cap. 43.

Eupilides, cui in gingiuis, in quibus fit, caro nascitur. Est autem excrescens caruncula, quae ab inflammatione fit ad intimos molares dentes, cum febre & dolore nonnumquam. A Parulidibus differunt, quod Parulides inflammationes sunt in aliqua gingiuarum parte factae, quae nisi discussae fuerint, suppurant: & cum suppuraerint, secantur, insertisque liniamentis aperiuntur.

E V

Egit de Parulidibus Celsus lib. 6. cap. 13.

Eupolides, citatur ab Galeno comment. in Hippocr. 1. de ratione uictus in acutis.

Euphorbia, Libyca arbor, Ferulae speciem habens, ex qua gummi Euphorbiū, Diosco. lib. 3. cap. 95.

ευφρία, digitorū inculcata constructio, bonaeque habitudo: ut interuallum illud magnum sit, quod est inter digitum os medium, magnusque digitus indici opponatur. Atque sic Galenus ipse interpretatur graece, libro de usu partium corporis humani primo.

ευφορομ, corpus bene habens.

ευφθαρτος, facile corruptibilis, frangibilis.

Euphoria, non difficiles morbi, uel febricitulae sublatio.

E V R

εὔροι, uenti orientales.

Euronotus, nomen uenti est, qui medius flat inter Eurum & Notum: unde & nomen accepit. Autor Plinius in secundo, Columella lib. 11. cap. 2.

Eurechnemon, *μαγικῶς* Plantago,

Eurithmia, est uenusta species, comodusque in compositionibus membrorum aspectus. Vitruuius lib. 1. cap. 2.

Euryphon Medicus, citatur ab Coelio Aureliano.

E V S

ευσαρκόν, Galenus interpretatur de Temperamentis lib. 1. quadratum, id est, eum, quae nec gracilem dicere, nec crassum possis: sed nec calidum, nec frigidum, nec alio quouis nomine ex his quae excessum, defectumue indicant, appellare, id est, mediocri omnino corporis habitu.

Eusine, Helxine, apud Dioscor. lib. 4. c. 42.

ευσόμαλον, stomacho utilis.

Eusteralis, a Dioscoride uocatur Sisybrium: quo uero etymo, non uideo.

Eustron, hordeum montanum.

E V T

ευτονος, ualens exercitatio, robusta & uiolenta, quae musculos ad robur praeparat: cuiusmodi est fodere, subleuare onera ingentia.

ευτραφεις, id est, pingue & feliciter nutritum. Alias, & *αδρον* graece.

ευβοτριχες, id est, promisso capillitio & simplici. Cuiusmodi natura finxit Thraces.

ευβομοι, Napiū, uel Lapsana, lingua Aegyptiorum.

E V Z

εϋζομ, Eruca: sic dicta, quoniam iura com

E X

mendat. Concitat hæc morantem, ut poeta inquit, frigorum contemptrix.

E X A

Exacination, racemorū pestis non bona, acinorum scilicet defluentia.

Exacuit, hoc est, ut ego interpretor, a corem fecit, & acetī saporem concepit. Columella libro. 12. capite. 17.

Exacerbatio, Græce *παροξυσμός*.

Exalburnare, arboribus suū adipem detrudere, & amputare. Vnde Robur exalburnatum. Lege, Alburna.

Exalipites, inunctores.

Exaltant, Exaltare sulcum, est alta fossione deprimere. Est enim altitudo superior & inferior. Colum. lib. 3. cap. 13.

Exaniari, quasi sanie purgari, defæcarique: quo uerbo utitur Corne. Celsus. Cōsimile est Apuleianum uerbū Examurcari, pro eo quod est, amurca emundari, & sanie repurgari, & quicquid est fæculentum exstillare. Sicut Columel. scribens de falsura suillæ carnis, Compositis in tabulatum tergoribus, pondere imposito, ut exanietur, hoc est, noxius humor emundetur. Colum. libro. 12. capite. 46.

ἔξανθήματα, pustulæ quæ circa totū corpus aspredinem quandā cōcitant, similis ijs pustulis quæ ex urtica, uel sudore nascuntur. Celsus lib. 5. cap. 18. uocantur et *φλυκταίναι*. Lege, Pustulas græci.

ἔξάρθρημα dicitur *ἐκπῆσις ἀρθροῦ ἀπὸ τῆς οἰκείας κοιλότητος ἐπὶ τὸ ἀσύννηθον*, id est, articuli a cavitare propria dilapsus ad insuetum locum. Vnde *προαιρετικὴ παρὰ τὸ δίξετε κίνησης*, id est, propositus præpeditur motus.

Exarticulatio, est ossis secundum naturam moti, ex concavitare profunda excessio in locum minime naturalem.

Excarnia loca uocantur in corpore humano, quæ carne intacta non sunt.

Excerni, id est, repurgari, uentilariq;. Cōsimilia sunt subcernere, & incernere. Inde

Excernicula, Incernicula dicta genera cribrorum. Alias excernere est uentrem purgare: unde Excrementa dicuntur, quæ & Retrimenta, Columella libro secundo, capite. 21.

Excludant, Gallinæ dicuntur excludere, cum post incubatum pulli maturi rupto ouo nascuntur, Plin. Celerius excludun-

E X

tur calidis diebus. Item, Quædam gallinæ gemina oua pariunt, & geminos interdū excludunt. Dicitur & excudere in eodem significatu. Colum. lib. 8. cap. 2.

Excrementa, purgamēta sunt humana, corporis scilicet, quæcunq;, ex superuacuo nutritionis in corpore relinquuntur, quæ expulsiua uirtus egerit.

Excremēta secernere, cacare, mouere aluū, aluum soluere, subducare aluum, suspensam aluum soluere, idem.

Excretio, est superfluitas incumbentiū corporibus incrementorum.

E X E

Exercitiij genera apud Gale. 2 de sanitate *τὸ πωτιλίξειν, τὸ ἐκωλατρίξειν, τὸ σμαμαχειν, τὸ ἀκροχειρίσειν*.

E X G

Exgrumantes, de mensura & recta uia excedentes, uel grumos eruentes.

E X H

Exhalabilia sunt, quæcunq; corpora humorem habent: sic tamen habent, ut euaporare, nisi ignitis addantur, non possunt. 4. Meteo.

Exhalatio, est cōmunis sicci & humidī secretio, quæ uniuersim opera caloris uistiui fieri solet: proindeq; non madefacit, sed calorem potius admouet. 4. Meteorolo.

Exherbatur, herbis liberatur, repurgaturq; Colum. libro. 4. cap. 3.

Exhydriæ. Vide, Ecnephas.

E X I

Eximij proprie sunt porci, qui de grege excepti, ad sacrificandum Dijs pascuntur.

ἔξινάιας, ceruorū genus grande uocant græci, idq; ab oppido eius nominis. Aristot. *ἄχαινας* cognominat.

ἔχινος tria significat. Castaneæ aculeatū putamen. Terrestre animal spinosum. Et in mari, & in testaceo genere piscem.

Exitus oculi, græce *ἐκπίεσις*, lege, *ἐκπίεσις*.

E X O

Exocætus piscis, sic dictus, ab eo quod in siccum somni causa exeat. Circa Clitoriū uocalis hic traditur, & sine branchijs. In Arcadia reperitur. Plin. lib. 9. cap. 19.

ἔξομφαλος, pēidēs umbilicus. Siquidē procidit ille hominī, aut disrupta eo loco interiore mēbrana, quā qm̄ interraneis omnib. extensa adiacet, græci *περιτόναιον* uocant:

procidente illac aut omento, aut intestino: & nonnunquam ociofo humore umbilicū subeunte. Aliquando etiā caro eodem loco augetur. Sepenumero etiā sanguis di-rupta uena, aut arteria illic coit: ut in dilata- tionibus contingit. Nonnunquē etiā solus spiritus, omnibus his precedētibus cauffis procidit homini umbilicus. Hinc dicta, *ἔξομφαλον πάθος*, umbilici prominētia. Et, *Exomphalon*, quod in umbilico ex morbo & inflammatione tumet.

Exostopes, ossium quorundam redundan- tia, apud Galenum.

E X P

Experimenta unde habuerint ortum, scri- bit Herodotus historiographus, quōdam agris in compita expositis illis, qui eisdem aliquando morbis laborarent, referre solitos, quibus unusquisq; usus sanitatem re- cuperauerit: atq; hoc modo, ex multorum usu & experimentis rem medicam confla- tam esse. Sed hæc quidem experientia ra- tione uacua, nondumq; rationalis fuit, Ga- lenus in Introductione, seu Medico.

E X S

Exscreationes grammaticis dicuntur, quæ maiore conatu, & crassiore materia extuf- suantur potius, quā exspuuntur.

E X V

Exulceratio in oculis. Lege, Oculorū mor- Exulcerationū quæ in oculis oriuntur, diffe- rētiæ sunt, Argemon, Nephleon, Epico- ma, Bothrion, Pustula, siue Bulla ardens, Leucoma, Vnguis, Staphiloma, Carbo. Horum morborū aliqui percussione fiūt, aut sine ictu. Argemon exulceratio quæ- dam, quum circa oculorū nigrum alba ap- parent, circa albū uero subrubida. Neph- leon, est caligo, aut exulceratio in superfi- cie eius, quod nigrum dicitur. Epicoma, exulceratio crustulosa, quæ fit in nigro ocu- lorū, neq; diu permanet. Bothrion, est ca- tum ulcus, uel purum in oculorū nigro. Leucoma, est cicatrix ab exulceratione fa- cta, & hæc crassa, & profunda. Piosis, uel Vnguis, est collectio purulenta humoris, qui in nigro oculi irrepit cum inflammati- one ad irim, unguisq; similis est. Staphylo- ma, est humidum corpus in pupillæ loco, per simile acino uuæ. Carbo, crustosa exul- ceratio, cum passione & fluxu, interdū cū bubone & febre, Galen, de Definitionib.

Exulcerationis oculorū affectus sunt, My- driasis, Phtisis, Nyctilops, Suffusio, Glau- coma, Paralyfis, Myopiasis, Strabismus, Pterygion, Encanthis, Proptosis, Chymo- sis, Synchronis, &c. Mydrasis, est caligatio facultatis uisoriae, quum humores turbantur, & effunduntur. Phtisis, est pupillæ cū debilitate uisus extenuatio. Nyctilops, est affectio oculorum sine causa euidente. Cō- tingit autem, ut qui sunt ita affecti, interdū nihil uideant, noctu uero acutius. Glauco- ma, est mutatio naturalis humoris in colo- rem cæsum. Myopiasis, est affectus a ge- neratione nascens: quo affecti, quæ sunt an- te oculos uidemus: quæ uero a nobis di- stant, aut modicum, aut omnino nihil uide- mus. Strabismus, est solutio musculorum, qui oculum continent, nō quidem omniū, sed aliquorum tantum: propter quem affe- ctum aut sursum, aut deorsum, aut in obli- quum torquentur. Pterygium, est produ- ctio corporis alicuius, quæ circa tuniculam corneam admiscetur. Encanthis, est exces- sus, & abundantia carnis in magno angu- lo. Proptosis, est quando uiolenta quadam percussione cum strangulatione, & febre continua, uel capitis dolore oculus de sede sua procidit. Chymosis, est humidum cor- pus membranæ eius quæ oculū circumit. *λευκόν*, Græci uocant affectum similem al- bæ carni. Synchronis, interdum ex ictu est, nonnunquam suapte natura, ruptio humo- rum, qui in tunica infima sunt, cum proflu- uio albuginei humoris, & alteratione pu- pillæ fit. Phlicthis, est abscessio, quæ fit in ni- gro, & totum humorem cum phlegmone, id est, fluxu cōtinet. Myocephalon, est ab exulceratione parua porrectio, atq; perdu- ctio ragoidis, & similis capitis muscæ. Hip- pus, est affectus ab ortu ipso nascens, pro- pter quē instabiles semper ipsæ palpebræ, motumq; sustinentes in turbatione, & tre- more, aut horrore continuo. Hinc affectū *ἵππου* uocauit Hippocrates. Aut affectus musculi firmantis & corroborantis oculū, qui cōprehendit basim uisoriij instrumen- ti. Hypochyma, est humoris liquefactio a- quosa, magis, minusue impediens uisum. Differt autem Hypochyma a Glaucoma- te: quoniā Hypochyma liquefactio est hu- moris aquosi: Glaucoma uero est mutatio naturalium humorum in album: & quod

F A

in Glaucmate nihil prorsus quis uideat,
in Hypochymate uero modicum.
Exudent, quasi sudando siccescant, exuātq;
noxium succum. Colum. lib. 12. cap. 5.
Exuperantia, eadem quæ & exacination. Vi
de, Exacination.

E X Y

ἔξυδ' ἑίας, quasi aquatores dicuntur uenti,
qui cum pluujs aqueis grassantur, impetu
& confertim effusis.

F A B

Faba Græca. Lege, Lotos. Item,
Faba græce κίναμος. Egit de Fabis
Dioscor. lib. 2. Plin. lib. 18. cap. 12.

Faba Aegyptiaca, quam Ponticam etiā alij
uocant, plurimum nascitur in Aegypto,
Asia, Ciliciæq; palustribus locis. Grande
folium Galeri modo habet, caulem cubita
1ē, crassitudine digitali, flore roseo, colore
duplo, ad papaueris florem magnitudine:
qui cū defloruit, uespārū fauis similes utri-
culos profert, in quib. Fabæ sunt, paululū
bullarū modo supra operculum emergen-
tes. Vocatur id Ciboriū, ab aliquibus autē
Cibocium: quasi scriniolum: propterea, q̄
seritur Faba hæc, indito in madente gleba
semine eius, sicq; in aquā proiecto. Come-
ditur uiridis Faba hæc etiā, nigrescit sic-
cata. De Faba Aegyptiaca hæc fere Dio-
scorides. Vide & Theophrast. libro, 2. de
caussis Plant. cap. 18.

Fabæ Baianæ. Insbres, & Ligures Fabas
suas recentes uocant, Baianas.

Fabalía, Fabarum purgamēta, ut inquit Pli-
nius: uel ut M. Vergilio placet, Fabarum
frutices, & siliquæ, cum sua cute & corio,
Fabaginem, a Faba primus deriuauit Cato
de re rustica.

Fabulum, idem quod Faba, teste Gellio, &
Festo. Plautus in Stich. Hæc satis est pro
opibus nostris, satis commodule, nucibus
fabulis, ficulis.

Fabulum marinum, Papauer corniculatū,
apud Dioscor. lib. 4. cap. 69.

Fabulus, in Catone, quidam pro Faba can-
dida interpretantur, quam ille bubus cum
languēt, dare præcipit. Etiamst in quibus-
dam Columellæ exemplaribus ueteribus,
Balbulos legitur, fortasse pro Fabulos.

F A C

Faces, ab facis succensæ similitudine, cœle-
stis ignis inflammatio.

F A

Faciem, partē eam nominamus dumtaxat
in homine, quæ caluæ subiecta est. Nam pi-
scis & bouis faciem dicere non solemus.
Aristot. lib. 1. Animalium, cap. 8.

F A G

Fagus, Lege, Quercus.

F A L

Falces, scirpiculæ, a scirpando, id est, a ligan-
do. Nam ijs utuntur in uinea liganda.

Faliscus, suis uenter. Papinius. Non Luca-
nica, non graues Falisci.

Falco sacer, seu Britannicus, aquilæ magni-
tudine, capreolos inuadit.

Falconum multa genera recitat lib. de Ani-
malibus Albertus.

F A M

Fames, morbus est Hippocrati: item sitis,
& alia corporis incommoda. Lege Hipp.
lib. de Flatibus, fol. 53.

Fames interdum pro defectu ciborum acci-
pitur: interdum pro tenui, & parū idoneo
uictu, apud Galen. lib. 2. Aphorismorum,
Aphor. 16.

Famescere dicimus, qui ob ciborum inopiā
in extremam esuritionem perueniunt. Ga-
lenus lib. 2. Aphor. Aphor. 16.

Fauces uocantur, internus oris locus, ubi si-
mul conueniunt & gulæ, & gutturis par-
tes extremæ.

F A N

Fanatici olim dicti sunt homines numine
afflati, qui græce ἐνθεοί, & θεοφοροῦμενοι,
quod non sua sponte, sed diuino numine
ferantur. Cuiusmodi fere fuerunt quindecim
illæ Sybillæ, & apud nos Prophetæ.

F A R

Farciminofus. lege, Morbus farciminofus.
Farfugium, Chamæleuce, folio populi, sed
ampliore, nascens iuxta fluuios: unde Po-
pulago dicta. Hanc & Farfariam uocari,
Dioscorides testis est, a fluuio fortasse Far-
faro, quem Vergilius Fabarim appellat.
In Sabinis Plautus. Dissipabo te, inquit,
ut folia Farfari. Hæc Barbarus in Corolla-
rio Bechij.

Farina hordeacea, differt a Polenta: quia
torretur Polenta, non Farina.

Farinam, Græci ἀλευρορ ἢ ἀλφοτορ, & Ha-
lisparton, & Aliaton, & Aliton uocant.
Quanquam Alphiton Polentā fere signi-
ficat: Aliata, Farinam coctam.

Farraginaría, locus ubi Farrago seritur.